ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ МИНИСТРЛІГІ
ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ХИРУРГИЯЛЫҚ АУРУЛАР

0301000 – «ЕМДЕУ ІСІ» мамандығы

0301013 – «Фельдшер» біліктілігі

Сағат көлемі – 66

0301023 – «Акушер» біліктілігі

Сағат көлемі – 100

Астана 2010

Авторлар:
1. Ж.Г. Кенжин, «Батыс Қазақстан медициналық колледжі» МКҚК хирургия пәнінің оқытушысы.

Сарапшылар:
1. Т.Д. Сатыбалдиев – Батыс Қазақстан облысы облыстық денсаулық сақтау басқармасының бас хирургі, медицина ғылымдарының докторы, профессор;
2. И.П. Мартынова – Батыс Қазақстан облысының облыстық клиникалық ауруханасы № 3 хирургиялық бөлімшесінің меңгерушісі.

1 Медицина білімі мен ғылымының инновациялық технолгиялар республикалық орталығы мен Орал қаласы «Батыс Қазақстан медициналық колледжі» МКҚК **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ҰСЫНҒАН.**

2 Алғаш рет ЕНГІЗІЛГЕН.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ 030100 – «Емдеу ісі» мамандығы 0301013 «Фельдшер», 0301023 – «Акушер» біліктіліктері бойынша 2010 жылғы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сәйкес әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау Министрінің 2010 жылғы 5 тамызындағы № 604 бұйрығымен бекітілді.

6 Литература и средств обучения*

6.1 Основная литература:

1. Общая хирургия: учебник + CD. – 3-е изд, перераб. и доп. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 768 с.
2. Сестринское дело в хирургии: учебное пособие. Стецюк В.Г. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 400 с.

6.2 Дополнительная литература

1. Организация специализированного сестринского ухода. Широкова Н.В. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 144 с.
2. Хирургия для фельдшеров: практикум. Барыкина Н.В., Заянская В.Г. – 2003.
3. Хирургия. Рубан Э.Д. – 2006.
4. Хирургия. Морозова А.Д., Конова Т.А. – 2005.
5. Сестринское дело в хирургии: практикум. Барыкина Н.В., Чернова О.В. – 2005.

6.3 Средства обучения:

Хирургические оборудования и инструментарии, медикаменты, плакаты и муляжи, компьютер, интерактивная доска, проектор.

Примечание: * – Список литературы может обновляться ежегодно.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба 6
2. Пәнді оқытудың жоспарланған нәтижелері 7
3. Пәннің тақырыптық жоспары және мазмұны 10
4. Білім беру үрдісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар 26
5. Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау 26
6. Әдебиеттер және оқу құралдары 27

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды

1 Түсіндірме жазба

0301000 – «Емдеу ісі» мамандығы, 0301013 – «Фельдшер», 0301023 – «Акушер» біліктіліктері бойынша Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартын (бұдан әрі - МЖМБС) енгізуге байланысты «Хирургиялық аурулар» пәні бойынша жаңа үлгілік оқу бағдарламасы құрастырылды, бұл болашақ маманның кәсіптік құзыреттілігін қалыптастыру бағдарламасының бір бөлігі болып саналады. Үлгілік оқу бағдарламасында ауруханаға дейінгі кезеңде хирургиялық науқастарға шұғыл көмек көрсету мәселелеріне, фельдшерлердің құзырлығына сәйкес қызмет атқаруға көп көңіл бөлінеді. Үлгілік оқу бағдарламасында бас, мойын, кеуде, құрсақ қуысы мен несеп-жыныс жүйесі ағзалары ауруларының және аяқ-қолдың, оның қантамырларының аурулары мен зақымдануының клиникасы, диагностикасы мен саралау диагностикасы мәселелеріне фельдшер мен акушерлердің кәсіптік құзыреттіліктерін ескере отырып назар аударылады.

Пәннің құрамы келесі тараулардан тұрады:

- бастың, беттің және ауыз қуысының аурулары мен зақымдануы;
- мойынның, кеңірдек пен өңештің аурулары мен зақымдануы;
- кеуде және құрсақ қуысы ағзаларының аурулары мен зақымдануы;
- несеп-жыныс жүйесі ағзаларының аурулары мен зақымдануы;
- омыртқаның, жамбастың, тікішектің, аяқ-қолдың және шеткі қантамырлардың аурулары мен зақымдануы.

Пән басқа клиникалық пәндермен интеграцияны қарастырады: анатомия, физиология, ішкі аурулар, акушерия және гинекология. МЖМБС бойынша базалық, кәсіптік және арнайы құзырлықты қалыптастыруға арналған модульдік оқытудың құрылымы енгізілген. Оқу жұмыс бағдарламасын құрастырғанда білім беру ұйымы пәнді оқыту бойынша үлгілік оқу бағдарламасында бөлінген оқу уақытының көлемін қазіргі заманға сәйкес оқу технологиясын қолдана отырып 15-25% -ке дейін өзгертуге құқылы (ҚР ЖМБС 4.05-2008 «Орта білім. Техникалық және кәсіптік білім беру. Негізгі ережелер»).

Сабақты өткізу түрлері:

- сабақтар оқу орнының сабақ кестесі бойынша жүргізіледі (теориялық, практикалық және жеке);
- оқытушының берген тапсырмасы бойынша білім алушылардың сабақтан тыс уақытта өз бетінше дайындалуы.

и транспортировку больных с данными повреждениями, оказывать неотложную помощь при геморроидальных кровотечениях и выпадениях прямой кишки.

Тема 20 Хирургические заболевания, повреждения и врожденные заболевания конечностей

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями конечностей. Врожденная патология – врожденный вывих бедра, врожденная косолапость. Переломы различных костей, вывихи. Клиника. Диагностика. Первая медицинская помощь. Лечение. Гнойно-воспалительные заболевания кисти. Панариций, флегмона кисти.

Тема 21 Хирургические заболевания артерий и вен

Методы исследования больных с заболеваниями сосудов. Облитерирующий эндартериит, облитерирующий атеросклероз, варикозная болезнь, тромбофлебит глубоких вен голени.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями сосудов конечностей. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи.

3.2* Структура программы модульного обучения

***Примечание*:** Смотрите образовательную учебную программу.

4 Требования к условиям организации и реализации образовательного процесса

Выбор образовательных технологий должен быть обусловлен спецификой содержания предмета, направлен на формирование у обучающихся знаний, умений и навыков по уходу за больными в хирургическом и реанимационном отделениях в пределах компетенции младшей медицинской сестры по уходу (см. ГОСО, образовательную программу). При проведении практических занятий предусматривается деление групп на подгруппы численностью обучающихся не более 8 человек. Для совершенствования практических навыков предусмотрена преддипломная практика по дисциплине.

Программа предоставляет право вносить обоснованные изменения и дополнения в формы, организацию, содержание, методы обучения. При обучении рекомендуется использование современной учебно-методической литературы, новых учебных и справочных пособий, электронных учебников, мультимедийных обучающих программ.

5 Контроль планируемого результата обучения

Форма контроля знаний включает исходный, текущий, промежуточный итоговый контроль. Предлагается при составлении рабочих учебных программ компетентностно-ориентированные практические работы и тестовые задания. Предусмотрено право выбора на формы проведения контроля. Итоговая аттестация проводится в виде комплексного экзамена по основным клиническим дисциплинам в 2 этапа: теория и практика.

дифференциальную диагностику, клинику и первую медицинскую помощь при ущемленной грыже, основные симптомы рака желудка, печени и толстого кишечника. Учатся диагностировать повреждения и заболевания живота и желудочные кровотечения, оказывать неотложную помощь при различных повреждениях, диагностировать повреждения и заболевания живота, оказывать неотложную помощь при подозрении на «острый живот», оказывать неотложную помощь при острой кишечной непроходимости, диагностировать грыжи живота, оказывать неотложную помощь при подозрении на ущемленную грыжу, диагностировать онкопатологию органов брюшной полости.

Тема 18 Хирургические заболевания и повреждения органов мочеполовой системы

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов мочеполовой системы. Врожденная патология. Травмы почек и мочевого пузыря. Первая медицинская помощь при открытых и закрытых повреждениях. Воспалительные заболевания почек и мочевого пузыря. Рак почек. Мочекаменная болезнь. Почечная колика. Первая медицинская помощь. Заболевания предстательной железы – острый и хронический простатит, аденома простаты. Клиника, диагностика, лечение, профилактика. Заболевания мужских половых органов – водянка яичка, орхит, баланопостит, фимоз, парафимоз.

Практическое занятие: Работа в урологическом отделении. Разбор алгоритмов обследования, оказания неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями мочеполовой системы. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных урологических заболеваний, основных дизурических симптомов, повреждений и воспалительных заболеваний мочеполовой системы, методик диагностики повреждений и заболеваний мочеполовой системы и мужских половых органов. Учатся диагностировать урологическую патологию, оказывать неотложную помощь при острой задержке мочи, почечной колике, водянке яичка, парафимозе.

Тема 19 Хирургические заболевания и повреждения позвоночника, таза и прямой кишки

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями позвоночника, таза и прямой кишки. Врожденная патология. Переломы позвоночника и таза. Классификация. Клиника. Первая медицинская помощь. Лечение. Сколиоз. Степени. Лечение и профилактика. Заболевания прямой кишки – геморрой, трещины заднего прохода, парапроктит, выпадение прямой кишки, рак прямой кишки.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями позвоночника, таза, прямой кишки, верхних и нижних конечностей. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказание неотложной помощи. Изучение основных деформаций позвоночника, врожденных заболеваниях позвоночника, переломов позвоночника, повреждений таза, заболеваний прямой кишки, геморрой, трещина, выпадение, парапроктит. Учатся диагностировать видимые деформации позвоночника, диагностировать повреждения позвоночника и таза, оказывать неотложную помощь

2 Пәнді оқытудың жоспарланған нәтижелері

Білім бағдарламасында және стандартта жоспарланған оқыту нәтижелері	**Үлгілік оқу бағдарламасында жос-парланған нәтижелер**
Білім алушылар: **Базалық:** БҚ 1. Кәсіптік қызметтегі мемлекеттік (орыс) және шет тілдеріндегі мәтіндерді оқу және сөздіктерді қолдана отырып аудару үшін лексикалық және граматикалық минимумдарды меңгеруде; БҚ 2. Тарихи оқиғаларды және Қазақстан тарихының беталысын зерттеу кезінде объективті-тарихи оқиғаларды талқылау дағдыларын меңгеруде; БҚ 3. Денсаулықты шынықтыру, өмірлік және кәсіби мақсаттарға жету үшін дене шынықтыру-спорттық іс-әрекеттерді қолдана білуде; БҚ 4. Әлемнің және аймақтың негізгі тарихи-мәдени орталықтарын, мәдениет түрлерін және этникалық құндылықтар жайлы түсінігі болуда; БҚ 5. Қоғамда адамдар арасындағы қатынасты реттеуде адамгершілік ережелерін, диалектикалық дамудың негізгі заңдары мен заңдылықтарын, практикалық қызметте қолданыстағы заңдарды қолдана білуде; БҚ 6. Саяси жүйе және саяси тәртіп, саясатқа деген адамдардың көзқарасы жайлы түсінігі болуда; БҚ 7. Экономика негізі жайлы жалпы ережені, экономика негіздерін білуде, елдегі және шетелдегі экономикалық жағдайларды меңгере білуде; БҚ 8. Қазіргі компьютерлік технологиялар жайлы түсінігі болуда және оларды қазіргі медицинада қолдана білуде, кәсіптік қызметте қазіргі ақпараттық технологияларды қолдана білуде; БҚ 9. Рецепт жазуда, грек-латын терминдерінің мағынасын түсіндіре білуде, дәрілік заттардың фармакодинамикасы мен фармако-	Пәнді оқытудың нәтижесінде білім **алушы:** - Қазақстан Республикасы тұрғындарына хирургиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру ерекшеліктерін; - асептика және антисептика мәселелерін; - жарақаттанудың түрлерін және оның алдын алуды; - алғашқы медициналық көмек көрсету мәселелерін; - тексеру әдістемелері және хирургиялық аурулар ағымының ерекшеліктері туралы **білуі тиіс**. - бөлімшені күнделікті және түпкілікті жиыстыра білуді; - дезинфекциялық заттарды тағайындаулар бойынша дайындауды және қолдана білуді; - күнделікті қолданатын заттарды зарарсыздандыруды; - жансақтау бөлімінде науқастарға күтім жасауды; - операцияға дейінгі және операциядан кейінгі кезеңдерде науқастарға күтім жасауды **үйреніп алуы қажет.** - медициналық этика мен деонтология; - медициналық ұйымдарда санитария-гигиеналық режімді сақтау; - өз құзыреттіліктерінің аясында науқастарға күтім жасау мәселелерін шешуде **құзырлы болуы қажет.**

кинетикасының жалпы заңдылықтарын білуде; БҚ 10. Тіршіліктің пайда болуы мен дамуының жалпы заңдылықтарын, қалыпты және патологиялық жағдайларда адам организміндегі тіндер жасушаларының, ағзалар мен жүйелердің құрылымы мен қызметін білуде; БҚ 11. Тұқым қуалайтын аурулардың түрлерін және айқындау әдістерін меңгеруде және клиникалық пәндерді оқу кезінде алған білімдерін қолдана білуде; БҚ 12. Себептердің, жағдайлардың және организмнің жауап қайтару қасиетінің аурудың пайда болуындағы, дамуындағы, нәтижесіндегі рөлін, адам организміндегі барлық тіндер мен ағзалардың орналасуы мен құрылымын, олардың негізгі атқаратын қызметтерін білуде және алған білімдерін клиникалық практикада қолдана білуде; БҚ 13. Жасқа байланысты адам физиологиясын білуде және оларды арнайы пәндерді оқу кезінде қолдана білуде; БҚ 14. Патологиялық реакциялардың сипатын анықтай білуде, микропрепараттар бойынша әртүрлі патологиялық үрдістерді микроскопиялау техникасын игере және оларды жіктей білуде; БҚ 15. Микробтардың, вирустардың табиғатын, олардың инфекциялық үрдістердің дамуындағы рөлін, медициналық ұйымдардың құрылымдық бөлімдеріндегі науқастар мен медицина қыметкерлерін инфекциялық бақылауда және олардың инфекциялық қауіпсіздігін білуде; **Кәсіптік:** КҚ 1. Ағзалар мен жүйелер қызметі бұзылыстарының негізгі симптомдары мен синдромдарын білуде, науқастарды зертханалық, функциональдық және аспаптық тексеру әдістеріне дайындау әдістемелерін игеруде; КҚ 2. Ересектер мен балаларға дәрігерге	

ние. Эмпиема плевры, абсцесс и гангрена легкого. Рак легкого. Мастит, виды, клиника, диагностика, лечение. Рак молочной железы.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями области грудной клетки. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение принципов обследования при повреждениях грудной клетки, клиники, диагностики пневмогемотораксов, причин, клиники мастита, плеврита, рака легкого и молочной железы и их лечение. Учатся обследовать молочную железу, накладывать повязки на молочную железу и грудную клетку, накладывать оклюзионную повязку, проводить межреберную новокаиновую блокаду, собрать инструменты для плевральной пункции и дренирования плевральной полости по Бюлау.

Тема 15 Заболевания брюшной полости. Методы исследования. Повреждения. Желудочное кровотечение

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов брюшной полости. Врожденная патология. Закрытые и открытые повреждения брюшной стенки и органов брюшной полости. Клиника и диагностика повреждений паренхиматозных и полых органов. Первая медицинская помощь. Лечение. Желудочное кровотечение. Клиника, диагностика, первая медицинская помощь, лечение.

Тема 16 Заболевания брюшной полости. Острый живот. Перитонит. Непроходимость

Понятие «острый живот». Острые хирургические заболевания органов брюшной полости – острый аппендицит, холецистит, панкреатит, прободная язва желудка. Клиника, диагностика, лечение. Перитонит. Стадии. Клиника. Лечение. Методики операций при перитоните. Непроходимость кишечника. Виды. Клиника. Дифференциальная диагностика различных видов непроходимости, лечение.

Тема 17 Заболевания брюшной полости. Грыжи. Онкология органов брюшной полости

Понятие грыжи. Составные элементы грыж. Виды грыж. Редкие виды грыж. Ушемленная грыжа. Клиника. Первая медицинская помощь. Лечение. Рак желудка, рак печени, рак толстого кишечника. Клиника, диагностика, лечение.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями брюшной полости. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных заболеваний брюшной полости, клиники повреждений и гнойно-воспалительных заболеваний живота, методов диагностики повреждений и желудочно-кишечных кровотечений, дифференциальной диагностики проникающих и непроникающих повреждений живота, методов диагностики заболеваний, относящихся к синдрому «острый живот», специфических симптомов некоторых острых хирургических заболеваний живота, тактики при подозрении на «острый живот», видов непроходимости и их дифференциальную диагностику, видов грыж, их диагностику и

состояний и оказания реанимационной помощи. Отработка навыков выполнения элементарной сердечно-легочной реанимации. Изучение понятий о терминальных состояниях, клиники терминальных состояний, основных методов реанимации, средствах интенсивной терапии, причин, патогенеза и клиники травматической асфиксии, травматического токсикоза и шока, принципов оказания первой помощи. Учатся определять признаки терминальных состояний, выполнять приемы элементарной сердечно-легочной реанимации, оценивать тяжесть состояния больного по основным показателям жизнедеятельности (АД, пульс), оказывать поэтапную первую помощь, уметь правильно извлекать пострадавшего из под завалов.

Тема 13 Хирургические заболевания и повреждения головы, лица, полости рта, шеи и пищевода

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями головы. Врожденные заболевания. Переломы черепа, ЗЧМТ. Виды, клиника, первая медицинская помощь, лечение. Воспалительные заболевания головы и лица. Абсцесс мозга, фурункул лица, посттравматический менингит. Переломы и вывихи челюстей, стоматит, паротит, нома.

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями шеи и пищевода. Врожденная патология. Ранения шеи и пищевода. Заболевания щитовидной железы. Рак щитовидной железы. Рак пищевода. Клиника, диагностика, методы лечения. Инородные тела пищевода, трахеи и бронхов. Ожоги пищевода. Первая медицинская помощь, лечение.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями области головы, шеи, гортани, пищевода. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение принципов обследования больных, клиники и диагностики гидроцефалии, расщелины губы и неба, открытых и закрытых повреждений головы и шеи, зоба и тиреотоксикоза ожогов пищевода, тактики и принципов оказания первой медицинской помощи при повреждениях и воспалительных заболеваниях головы и лица, первая медицинская помощь при инородных телах трахеи и пищевода, показания и противопоказания к трахеостомии. Учатся накладывать повязки на голову и лицо, выявлять врожденную патологию на лице и в полости рта, проводить иммобилизацию головы, верхней и нижней челюстей, оказывать первую помощь при ЗЧМТ различной тяжести, собирать набор инструментов для трахеостомии, останавливать кровотечение на шее, ухаживать за трахеостомой, оказывать первую медицинскую помощь при ожоге пищевода, диагностировать различные степени и формы зоба.

Тема 14 Хирургические заболевания и повреждения органов грудной клетки и молочной железы

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов грудной клетки и молочной железы. Врожденная патология. Переломы ребер и ключицы, клиника и первая медицинская помощь. Ранения грудной клетки, травматический и спонтанный пневмоторакс. Гемоторакс. Клиника, первая медицинская помощь, лече-

дейінгі және білікті медициналық шұғыл көмек көрсетуде; КҚ 3. Санитария-гигиеналық және індетке қарсы жұмыстарды ұйымдастыруда және оны өткізуде; КҚ 4. Науқастармен, науқастардың туған-туыстарымен, қызметтестермен және әлеуметтік қызмет өкілдерімен тиімді қарым-қатынас қалыптастыруда және орнатуда; ПК 5. Клиникалық симптомдарды анықтауда, алғашқы диагноз қоюда, науқас балаға дәлелді күтім жасауда; ПК 6. Баланың физикалық және психикалық денсаулығының дұрыс дамуын қамсыздандыруға бағытталған профилактикалық шараларды өткізу дағдыларын меңгеруде; КҚ 7. Әртүрлі зақымданулар кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету тәсілдерін, хирургиялық науқастарға күтім жасау әдістерін, жүрек-өкпе реанимациясы әдістемелерін меңгере білуде; КҚ 8. Негізгі симптомдарды, диагностикалау әдістерін, емдеу принциптерін және жарақат алғандарға шұғыл көмек көрсете білуде және апат ошағында жұқпалы аурулардың пайда болуын алдын алуда; КҚ 9. Барлық жас кезеңдерінде кездесетін аурулар дамуында және қауіпті жағдайларда қарқынды терапия мен реанимацияның қазіргі әдістемелерін игеруде және МҰ ауруханаларында науқастарға қалпына келтіру емін және оңалту шараларын ұйымдастыра білуде; КҚ 10. Шиеленістерді шешу дағдыларын, коммуникативті дағдыларды игеруде, алған білімдерін күнделікті өмірде және кәсіптік қызметінде қолдануда, этика-деонтология негізінде науқастармен, олардың туған-туыстарымен, қызметтестермен сұқбаттасу дағдыларын игеруде; **Арнайы**: АҚ 1. Медициналық ұйымдарда емдеу-сақтау режімін сақтауды қолдауда;	

АҚ 2. Науқастар мен медицина қызметкерлерінің инфекциялық қауіпсіздігін қамсыздандыруда; АҚ 3. Жұмыс орнында техникалық қауіпсіздік ережелерін сақтауда; АҚ 4. Өмірге қауіп төнген және шұғыл жағдайларда медициналық көмек көрсете білуде; АҚ 5. Зерттеудің аспаптық әдістеріне науқастарды дайындай білуде; АҚ 6. Күрделі медициналық іс-әрекеттерді жүргізу кезінде дәрігерге көмектесуде және құрал-жабдықтарды дайындай білуде **құзырлы болуы қажет.**	

3 Пәннің тақырыптық жоспары және мазмұны

3.1 0301013 – «Фельдшер» біліктілігі бойынша пәннің тақырыптық жоспары мен мазмұны

р/с №	Күндізгі оқу нысанындағы оқу уақытының көлемі (сағ)			
	Тараулар мен тақырыптардың атауы	Орта буынды мамандар деңгейі		
		Барлығы	Теория	Практика
Хирургиялық аурулар VI семестр - 66 сағат, теория – 32 сағат, практика – 34 сағат				
1	Бастың, беттің және ауыз қуысының хирургиялық аурулары мен зақымдануы	12	4	6
2	Мойын мен өңештің хирургиялық аурулары мен зақымдануы		2	
3	Кеуде ағзалары мен сүтбездің хирургиялық аурулары мен зақымдануы	10	4	6
4	Құрсақ қуысының аурулары. Зерттеу әдістері. Зақымданулар. Асқазаннан қан кету	14	2	6
5	Құрсақ қуысының аурулары. Іштеспе. Перитонит. Түйнелу.		4	
6	Құрсақ қуысының аурулары. Жарықтар. Құрсақ қуысы ағзаларының онкологиясы		2	
7	Несеп-жыныс жүйесі ағзаларының хирургиялық аурулары мен зақымдануы	10	4	6

Ранняя диагностика злокачественных опухолей. Предраковые заболевания. Факультативные и облигатные предраки. Клиническая характеристика наиболее часто встречающихся локализаций опухолей.

Опухоли соединительно-тканные: доброкачественные (фибриома,. липома, хондрома, остеома); злокачественные (саркома).

Опухоли из мышечной, сосудистой и нервной ткани (миома, ангиома, глиома, невринома, ганглионеврома).

Опухоли эпителиального происхождения: доброкачественные (папиллома, аденома, цистоаденома, дермоид); злокачественные (рак).

Лечение опухолей: хирургическое, лучевое, химиотерапевтическое, комбинированное лечение.

Организация онкологической помощи в СНГ и Республике Казахстан.

Практическое занятие: Работа в онкологическом диспансере. Отработка навыков по составлению плана обследования онкологических больных. Решение тематических задач. Составление тестов. Изучение видов опухолей, симптомов доброкачественной и злокачественной опухоли их дифференциальную диагностику, предраковых заболевания, принципы лечения опухолей, виды врожденных заболеваний их причины. Учатся выявлять доброкачественные опухоли, предраковые и злокачественные заболевания, диагностировать различные виды опухолей, обследовать больных с врожденными заболеваниями.

Тема 11 Врожденные заболевания

Наиболее часто наблюдаемые врожденные заболевания: череп, головной и спинной мозг (черепно-мозговые и спинномозговые грыжи, водянка головного мозга); шея (кривошея, добавочные ребра, срединные и боковые кисты и свищи); сердечно-сосудистая система и легкие (врожденные пороки сердца, коарктация аорты, врожденные кисты и бронхэктазы); пищеварительный тракт (заячья губа, волчья пасть, пилороспазм, пилоростеноз, свищи и кисты желчного протока, атрезия заднего прохода); мочеполовая система (кисты и свищи мочевого протока, подковообразная почка, эктопия мочевого пузыря, гипоспадия, эписпадя, крипторхизм, фимоз, парафимоз); позвоночник (незаращение дужек позвонков, сакрализация, люмбализация); конечности (врожденное недоразвитие конечностей, врожденные вывихи, косолапость, синдактилия, полидактилия). Принципы хирургического лечения пороков развития.

Тема 12 Общие нарушения жизнедеятельности при хирургических заболеваниях. Основы реанимации. Травматический шок

Понятие реанимации и реаниматологии. Виды терминальных состояний. Признаки жизни. Признаки биологической смерти. Этапы проведения легочно-сердечной реанимации. Понятие о травматическом шоке, синдроме длительного сдавливания и синдроме сдавления грудной клетки, клинике, стадии. Неотложная помощь. Лечение. Методы освобождения пострадавших из завала.

Практическое занятие: Посещение реанимационного отделения и палаты интенсивной терапии. Разбор алгоритмов по определению признаков терминальных

выполнять мероприятия по лечению хирургических инфекций, вскрыть гнойник, провести туалет гнойника, применять мазевые повязки, диагностировать сепсис, различать гнойно-резорбтивную лихорадку и сепсис, проводить туалет раны при сепсисе, определить начинающийся септический шок, принимать меры по профилактике септического шока и его лечению.

Тема 9 Хирургическая инфекция. Острая анаэробная клостридиальная хирургическая инфекция. «Газовая» гангрена. Столбняк. Гнилостная инфекция. Сибирская язва. Хроническая специфическая хирургическая инфекция

Понятие об анаэробной инфекции. Виды анаэробной инфекции. Клостридиальная раневая инфекция. Формы газовой гангрены, причины, клиническая картина, первая помощь, лечение и профилактика. Причины столбняка. Клиническая картина. Экстренная профилактика столбняка. Лечение. Неклостридиальная анаэробная гнилостная инфекция. Клиника, лечение. Сибирская язва. Возбудитель, формы течения. Особенности сибиреязвенного карбункула, его дифференциальная диагностика. Мероприятия при выявлении. Понятие о дифтерийной инфекции ран. Клиника, лечение. Рожистое воспаление. Формы рожи. Профилактика, принципы лечения. Особенности ухода. Костно-суставной туберкулез. Классификация. Патогенез. Схема эволюции костно-суставного туберкулеза (этапы и фазы). Клиническое течение болезни (местные и общие симптомы). Особенности течения в преартритической и артритической стадиях. Осложнения. Организация санитарно-ортопедической помощи Хирургическое лечение.Отдельные виды (спондилит, коксит, гонит, туберкулезный лимфаденит).

Актиномикоз. Патогенез. Наиболее частая локализация. Симптоматика. Диагностика. Лечение.

Практическое занятие: Работа с учебными пособиями. Отработка навыков по составлению плана обследования и лечения больных с хирургической инфекцией. Решение тематических задач. Изучение возбудителей анаэробной хирургической инфекции, характер местных воспалительных изменений, форм газовой гангрены, клинику и принципы лечения, возбудителя столбняка, клинику, экстренную профилактику столбняка, лечение столбняка, видов острой специфической инфекции, этиологии, патогенеза и клиники этих заболеваний. Учатся диагностировать и применить мероприятия по лечению анаэробной хирургической инфекции, проводить экстренную профилактику столбняка по Безредко, диагностировать острую специфическую инфекцию, применять мероприятия по обследованию и лечению больных.

Отработка навыков по составлению плана обследования и лечения, больных с туберкулезом. Решение тематических задач. Проведение беседы о профилактике туберкулеза. Изучение видов хронической специфической инфекции, этиологию, патогенез и клинику этих заболеваний, Учатся диагностировать хроническую специфическую инфекцию, применять мероприятия по обследованию и лечению больных.

Тема 10 Опухоли. Доброкачественные и злокачественные опухоли

Общие сведения. Доброкачественные и злокачественные опухоли. Клиника и диагностика (клиническая, рентгенологическая, эндоскопическая, гистологическая).

<table>
<tr><td>8</td><td>Омыртқаның, жамбастың және тікішектің хирургиялық аурулары мен зақымдануы</td><td>10</td><td>4</td><td>6</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Аяқ-қолдың туа біткен және жүре пайда болған хирургиялық аурулары мен зақымдануы</td><td rowspan="2">10</td><td>4</td><td rowspan="2">4</td></tr>
<tr><td>10</td><td>Артериялар мен веналардың хирургиялық аурулары</td><td>2</td></tr>
<tr><td></td><td>Жиыны:</td><td>66</td><td>32</td><td>34</td></tr>
</table>

3.1.1 Пәннің негізгі мазмұны

1 тақырып Бастың, беттің, ауыз қуысының хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Бас аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен аурулар. Бассүйек сынықтары. БМЖЖ. Түрлері, клиникасы, медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу. Бас пен мойынның қабыну аурулары. Ми абсцессі, бет фурункулі, жарақаттан кейін туындайтын менингит. Жақсүйектің сынуы және буынының шығуы, стоматит, паротит, нома.

2 тақырып Мойынның, өңештің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Мойын мен өңеш аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Мойын мен өңештің жарақаттануы. Қалқаншабез аурулары. Қалқаншабез обыры. Өңеш обыры. Клиникасы, диагностикасы, емдеу әдістері. Өңештің, кеңірдек пен бронхының бөгде денелері. Өңештің күюі. Медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу.

Практикалық сабақ: Бас, мойын аумағының, көмей мен өңештің ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Науқастарды тексеру принциптерін, гидроцефалия, ерін мен таңдай жырықтарының, бас пен мойынның ашық және жабық жарақаттарының, зоб пен тиреотоксикоздың, өңеш күйіктерінің клиникасы мен диагностикасын зерттеу, бас пен мойынның зақымдары мен қабыну аурулары кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету тәсілдерін, кеңірдек пен өңештің бөгде денелері кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету, трахеостомия көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін зерттеу. Бас пен бетке таңғыш салуды, бет пен ауыз қуысындағы туа біткен патологияларды анықтауды, басты, жоғарғы және төменгі жақсүйектерді иммобилизациялауды, ауырлығы әртүрлі БМЖЖ кезінде алғашқы көмек көрсетуді, трахеостомияға арналған құрал-жабдықтарды дайындауды, мойында қан кетуді тоқтатуды, трахеостомдарға күтім жасауды, өңештің күюі кезінде медициналық алғашқы көмек көрсетуді, зобтың әртүрлі деңгейі мен формасын диагностикалауды үйрену.

3 тақырып Кеуде ағзалары мен сүтбездің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Кеуде ағзаларының аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Қабырға мен бұғананың сынуы, клиникасы, медициналық алғашқы көмек көрсету. Кеуде жарақаты, жарақаттық және спонтанды пневмоторакс. Гемоторакс. Клиникасы, алғашқы медициналық көмек көрсету, емдеу. Плевра эмпиемасы, өкпе абсцессі мен гангренасы. Өкпе обыры. Мастит, түрлері, клиникасы, диагностикасы, емі. Сүтбез обыры.

Практикалық сабақ: Кеуде аумағының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Кеуденің зақымдануы кезінде тексеру принциптерін, пневмогематоракстардың клиникасын, диагностикасын, маститтің, плевриттің, өкпе және сүтбез обырының пайда болу себептерін, клиникасын зерттеу және оларды емдеу. Сүтбезді тексеруді, сүтбезге және кеудеге таңғыш салуды, окклюзиялық таңғыштарды салуды, қабырғааралық новокаинды блокаданы өткізуді, Бюлау бойынша плевра қуысына пункция мен дренаж жасауға құрал-жабдықтарды дайындауды үйрену.

4 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Зерттеу әдістері. Зақымданулар. Асқазаннан қан кету

Құрсақ қуысы ағзаларының ауруларымен және зақымдануымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Құрсақ қабырғасының және құрсақ қуысы ағзаларының жабық және ашық зақымдары. Ұлпалы және қуысты ағзалар зақымдануының клиникасы мен диагностикасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Асқазаннан қан кету. Клиникасы, диагностикасы, медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу.

5 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Іштеспе. Перитонит. Түйнелу

«Іштеспе» туралы түсінік. Құрсақ қуысы ағзаларының жіті хирургиялық аурулары – жіті аппендицит, холецистит, панкреатит, асқазанның тесілген ойықжарасы. Клиникасы, диагностикасы, емі. Перитонит. Кезеңдері. Клиникасы. Емі. Перитонит кезінде жасалынатын операцияның әдістері. Ішектің түйнелуі. Түрлері. Клиникасы. Әртүрлі түйнелудің саралау диагностикасы, емі.

6 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Жарықтар. Құрсақ қуысы ағзаларының онкологиясы

Жарықтар туралы түсінік. Жарықтың құрамды элементтері. Жарықтың түрлері. Негізгі орындары. Жарықтың сирек кездесетін түрлері. Қысылған жарық. Клиникасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Асқазан, бауыр, жуанішек обырлары. Клиникасы, диагностикасы, емі.

Практикалық сабақ: Құрсақ қуысының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Құрсақ қуысының негізгі ауруларын, іш зақымдануы-

Тема 6 Травмы. Термические повреждения. Ожоги. Ожоговая болезнь. Отморожения

Ожоги термические и химические. Классификация ожогов по степени, площади поражения. Расстройства организма при ожогах: шок, токсикоз, плазморея. Особенности ожогового шока. Осложнения (сепсис). Оказание первой помощи. Ожоговая болезнь. Периоды ожоговой болезни. Лечение. Исходы. Классификация отморожений. Симптомы в дореактивном и реактивном периодах. Степени отморожения. Современные взгляды на патогенез отморожения. Общее охлаждение. Замерзание. Первая помощь. Лечение.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов по определению тяжести термических повреждений отморожений и электротравмы, оказания неотложной помощи при повреждениях. Отработка навыков оказания первой медицинской помощи при ожогах и ожоговой болезни. Изучение причин термических ожогов, отморожений, видов термических ожогов и степень их тяжести, патогенеза и клиники ожоговой болезни, отморожений их клинику, объема первой медицинской помощи и лечения до и после согревания. Учатся определять площадь и тяжесть ожогов и отморожений, оказывать первую медицинскую помощь при термических и химических ожогах, определять степень поражения током.

Тема 7 Хирургическая инфекция. Острая местная неспецифическая хирургическая инфекция

Классификация. Этиология и патогенез. Местная реакция тканей. Общая реакция организма. Вопросы профилактики. Основные принципы общего и местного лечения. Значение применения антибиотиков. Отдельные виды острых гнойных заболеваний (фурункул, карбункул, гидроаденит, флегмоны, абсцесс, тромбофлебит, мастит, и т.д.). Гнойные заболевание сосудов.

Острые гнойные заболевания костей и суставов (остеомиелит гематогенный и травматический, первично-хронические формы остеомиелита, артрит, гнойный синовит. остеоартрит и др.).

Тема 8 Хирургическая инфекция. Острая общая неспецифическая хирургическая инфекция – сепсис

Определение сепсиса. Классификация. Формы течения хирургического сепсиса. Септицемия. Септикопиемия. Септический шок. Признаки начинающегося септического шока. Клиника, диагностика, лечение.

Практическое занятие: Работа в отделении гнойной хирургии. Работа с учебными пособиями. Отработка навыков по составлению плана обследования и лечения больных с хирургической инфекцией. Решение тематических задач. Изучение возбудителей неспецифической инфекции, признаков неспецифического воспаления тканей, характера воспалительных изменений в тканях, мероприятия по лечению хирургических инфекций, причин, клиники и патогенеза сепсиса, формы течения сепсиса, клиникиу септицемии, септикопиемии, септического шока, признаков начинающегося септического шока, методики первой медицинской помощи при септическом шоке. Учатся определять характер воспалительных изменений в тканях,

Практическое занятие: Разбор алгоритмов по проведению определения групп крови и резус-фактора. Работа с алгоритмами по проведению проб на совместимость донора и реципиента. Отработка навыков определения групп крови и резус-фактора и проб на совместимость. Определение показания и противопоказания к переливанию крови. Изучение действующих приказов, правил переливания, методов переливания крови, клинику осложнений переливания крови, принципы ПМП при осложнениях.

Учатся определять группу крови и резус-фактор, определять качество крови по внешним признакам, проводить пробы на совместимость, работать с документацией.

Тема 5 Травмы. Закрытые механические повреждения. Ушибы, растяжения, вывихи, переломы. Открытые механические повреждения

Классификация. Понятие о производственном, сельскохозяйственном, бытовом, уличном, спортивном, военном травматизме. Организация первой помощи. Общие явления при травме: обморок, шок, коллапс. Травматический шок, профилактика, лечение. Опасности травмы: шок, кровотечение, инфекция.

Закрытые повреждения. Повреждения мягких тканей: ушибы, растяжения, разрывы. Оказание первой помощи.

Вывихи. Классификация. Механизм вывихов. Клиника и лечение.

Переломы костей. Классификация. Клиника. Первая помощь при закрытых и открытых переломах. Этапы лечения: репозиция отломков и иммобилизация конечности (стимуляция образования костной мозоли, реабилитация). Показания и противопоказания к оперативному лечению переломов.

Функциональный метод лечения. Стадии и источники, образования костной мозоли. Морфологические изменения в различные сроки после перелома.

Открытые механические повреждения.

Классификация. Течение раневого процесса. Виды заживления ран. Морфологические и биохимические изменения в ране. Общие принципы лечения свежих ран. Первичная хирургическая обработка ран. Шов первичный, первично-отсроченный, вторичный. Принципы лечения инфицированных ран. Методы общего воздействия на организм. Современные методы лечения гнойных ран. Современные виды энзимотерапии, биотерапии гнойно-воспалительных заболеваний.

Практическое занятие: Работа в травматологическом отделении. Разбор алгоритмов по обследованию и оказанию первой медицинской помощи больным с механическими повреждениями. Отработка навыков обследования и оказания первой медицинской помощи травматологическим больным. Изучение видов травмы, определение открытых и закрытых механических повреждений, признаков повреждений, объема первой медицинской помощи при повреждениях, классификации ран, фазы заживления ран, ПХО ран и дренирование ран. Учатся обследовать травматологического больного, осуществлять иммобилизацию и транспортировку, накладывать повязку, оказать первую медицинскую помощь при любых ранениях, проводить туалет раны, ПХО раны, накладывать и снимать швы.

ның және іріңді-қабыну ауруларының клиникасын, зақымдар мен асқазан-ішек қан кетуін диагностикалау әдістерін, ішке енген және тұйық жарақаттар кезінде саралау диагностикасын жүргізуді, «Іштеспе» синдромын тудыратын ауруларды диагностикалау әдістерін, іштің кейбір хирургиялық жіті ауруларына тән симптомдарды, «Іштеспеге» күдіктенген кезде әрекет ету тәсілдерін, түйнелудің түрлерін және олардың саралау диагностикасын, жарықтардың түрлерін, олардың диагностикасы мен саралау диагностикасын, қысылған жарықтың клиникасын және жарық кезінде медициналық алғашқы көмек көрсетуді, асқазан, бауыр және жуанішек обырларының негізгі симптомдарын зерттеу. Іштің зақымдануы мен ауруларын және асқазаннан қан кетуді диагностикалауды, әртүрлі зақымдар кезінде шұғыл көмек көрсетуді, іштің аурулары мен зақымдарын диагностикалауды, «Іштеспеге» күдіктенген кезде шұғыл көмек көрсетуді, ішектің жіті түйнелуі кезінде шұғыл көмек көрсетуді, іш жарықтарын диагностикалауды, қысылған жарыққа күдіктенген кезде шұғыл көмек көрсетуді, құрсақ қуысы ағзаларының онкопатологиясын диагностикалауды үйрену.

7 тақырып Несеп-жыныс жүйесі ағзаларының хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Несеп-жыныс жүйесінің ағзалары зақымданған науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Бүйрек пен қуықтың жарақаттануы. Ашық және жабық жарақаттар кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету. Бүйрек пен қуықтың қабыну аурулары. Бүйрек обыры. Несеп-тас ауруы. Бүйрек шаншуы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Қуықасты безі аурулары – жіті және созылмалы простатит, простата аденомасы. Клиникасы, диагностикасы, емі, профилактикасы. Еркек жыныс мүшелерінің аурулары – атабез шемені, орхит, баланопостит, фимоз, парафимоз.

Практикалық сабақ: Урология бөлімшесінде жұмыс істеу. Несеп-жыныс жүйесінің ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Негізгі урологиялық ауруларды, негізгі дизуриялық симптомдарды, несеп жыныс жүйесінің зақымдануы мен қабыну ауруларын, несеп жыныс жүйесі және еркек жыныс мүшелерінің аурулары мен зақымдануын диагностикалау әдістемесін зерттеу. Урологиялық патологияларды диагностикалауды, зәрдің жіті тоқтап қалуы, бүйрек шаншуы, атабез шемені, парафимоз кезінде шұғыл көмек көрсетуді үйрену.

8 тақырып Омыртқаның, жамбастың және тікішектің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Омыртқаның, жамбас пен тікішектің аурулары мен зақымдануы бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Омыртқа мен жамбастың сынуы. Жіктемесі. Клиникасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Сколиоз. Дәрежесі. Емі мен профилактикасы. Тікішектің аурулары – геморрой, анус сызаты, парапроктит, тікішектің шығып кетуі, тікішек обыры.

Практикалық сабақ: Омыртқаның, жамбас пен тікішектің және аяқ пен қолдың ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланы-

сты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Омыртқаның негізгі деформацияларын, омыртқаның туа біткен ауруларын, жамбастың зақымдануын, тікішектің ауруларын, геморройды, анус сызатын, тікішектің шығып кетуін, парапроктитті зерттеу. Омыртқа деформациясын, омыртқа мен жамбастың зақымдануын диагностикалауды, осындай зақымданулары бар науқастарға шұғыл көмек көрсетуді және оларды тасымалдауды, геморроидальды қан кету және тікішектің шығып кету кезінде шұғыл көмек көрсетуді үйрену.

9 тақырып Аяқ-қолдың туа біткен және жүре пайда болған хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Аяқ-қолдың ауруларымен және зақымдануларымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология – сан сүйегі буынының туа біткен шығуы, туа біткен маймақтық. Әртүрлі сүйектердің сынуы, буындардың шығуы. Клиникасы. Диагностикасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Қолбасының іріңді-қабыну аурулары. Қолбасның күбірткелері мен флегмоналары.

10 тақырып Артериялар мен веналардың хирургиялық аурулары

Қантамыр ауруларымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Облитерациялық эндартериит, облитерациялық атеросклероз, сирақтың терең веналарының варикозды ауруы, тромбофлебиті .

Практикалық сабақ: Аяқ-қол қантамырларының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Аяқ-қол дамуының туа біткен ақаулары (сан сүйегі буынының шығып кетуі, туа біткен маймақтық) туралы түсінік, аяқ-қол жұмсақ тіндерінің іріңді-қабыну ауруларының клиникасы, күбіртенің түрлері, емдеу принциптері, веналар мен артериялардың негізгі аурулары, аяқ-қолдың қантамыр ауруларының клиникасы. Аяқ-қолдың зақымдану кезінде шұғыл көмек көрсетуді, сүйекті тартуға арналған құрал-жабдықтарды дайындауды, дәкелік және гипстік (ғаныштық) таңғыштарды салуды, аяқ-қолды иммобилизациялауды, саусақтардың жұмсақ тіндерінің іріңді-қабыну ауруларын анықтай білуді, вена мен артерия ауруларын диагностикалауды, аяқ-қолдың жіті қантамыр патологиялары кезінде емдік шаралар мен шұғыл көмек көрсете білуді үйрену.

виды стерилизации: ультразвуковая, газовая стерилизация в современных условиях. Профилактика СПИДа и других вирусных инфекций. Стерилизация в эндоскопии. Предстерилизационная обработка и стерилизация лапароскопического инструментария для эндо-видео хирургических операций.

Практическое занятие: Знакомство с оснащением хирургического стационара. Хранение и транспортировка белья. Роль медицинской сестры в соблюдении инфекционной безопасности в хирургическом отделении. Сбор, хранение, транспортировка медицинских отходов на территории медицинской организации.

Работа в отделении и ЦСО. Изучение условий развития хирургической инфекции, пути проникновения и распространения, основные методы стерилизации, методы контроля стерильности, основные методы антисептики, антисептические растворы и их концентрация. Учатся делать марлевые салфетки, тампоны, шарики, турунды, закладывать материалы в бикс, проводить предстерилизационную обработку инструментов, определять качество стерилизации, выписывать антисептические растворы. Работа и разбор алгоритмов по подготовке предметов и средств стерилизации.

Тема 3 Кровотечения. Методы остановки кровотечения. Осложнения кровотечений

Понятие. Классификация. Симптоматология кровотечения. Острое малокровие после кровопотери. Реакция организма на кровотечение. Факторы, способствующие самостоятельной остановке кровотечения. Временные и окончательные методы остановки кровотечения; механические, химические, физические, биологические. Причины смерти от кровопотери.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов по остановке кровотечений. Трактовка лабораторных данных. Отрабатывают навыки по применению временных методов остановки кровотечения. Учатся определять признаки кровотечения, применять методы остановки кровотечения.

Тема 4 Переливание крови и кровезаменителей. Группа крови и резус-фактор. Правила переливания крови. Осложнения переливаний. Кровезаменители

История переливания крови. Изоаглютинация и группы крови. Методы определения групп крови. Резус-фактор и его определение. Консервирование крови, ее хранение и определение годности для переливания. Препараты и компоненты крови. Показания и противопоказания к переливанию крови.

Пробы на совместимость. Механизм действия перелитой крови. Техника переливания крови. Внутривенное, внутриартериальное и внутрикостное переливание крови. Ошибки, опасности и осложнения при переливании крови, их профилактика и лечение. Обменные переливания, реинфузия крови, переливание консервированной крови, аутокрови. Прямое переливание. Донорство. Организация службы крови.

Кровезаменители. Классификация кровезаменителей по химическому составу и их назначениям. Пробы при переливании кровезаменителей. Осложнения при переливании кровезаменителей, их предупреждение и лечение.

3.3 Основное содержание дисциплины

Тема 1 Введение в хирургию. Организация хирургической помощи в Республике Казахстан

Организация хирургической помощи в Республике Казахстан. Роль медицинской сестры в уходе за хирургическими больными. Основы медицинской этики и деонтологии, обеспечение лечебно-охранительного режима в отделении.

Тема 2 Профилактика хирургической инфекции. Асептика и антисептика. Методы стерилизации и антисептики

Санитарно-гигиенические требования и противоэпидемический режим в хирургическом отделении. Асептика, антисептика. Понятие о дезинфекции, стерилизации. Действующие приказы.

Антисептика. Идейные предшественники антисептики: антисептика Листера, Н.И. Пирогова. Развитие антисептики и асептики в Европе и России (П.И. Пелехин, Н.В. Склифософский). Виды современной антисептики (механическая, физическая, химическая, биологическая, иммунно-биологическая, смешанная). Взгляды на механизм действия антисептических средств: влияние на фагоцитоз, бактерицидное действие антисептиков. Характеристика основных антисептических средств и антибиотиков. Основы рациональной антибиотикотерапии, осложнения при применении антибиотиков и их профилактика. Энзимотерапия хирургической инфекции. Основные методы применения антисептиков.

Асептика как метод профилактики хирургической инфекции. Значение асептики в современных условиях. Источники инфекции. Эндогенная и экзогенная инфекция (воздушно-капельная, контактная, имплантационная).

Профилактика воздушно-капельной инфекции. Организация хирургического отделения, его планировка, основные помещения и их устройство. Палаты, процедурная, перевязочная, их оборудование. Операционный блок, его устройство и оборудование: операционная, предоперационная, стерилизационная, материальная, аппаратная, помещения анестезиологической службы, отделении эндоскопии и др. Виды уборки операционной и перевязочной. Операционная с ламинарным потоком воздуха, бокс-изолятор с ламинарным потоком воздуха.

Профилактика контактной инфекции. Хирургические инструменты, особенности их устройства, предстерилизационная подготовка и стерилизация, уход за ними. Перевязочный материал, его свойства и требования к нему. Перевязочный материал, его основные свойства. Основные требования, предъявляемые к перевязочному материалу. Подготовка перевязочного материала, операционного белья и их стерилизация. Автоклав, его устройство и принцип работы. Контроль за стерильностью. Стерилизация перчаток, дренажей. Подготовка операционного поля. Современные способы подготовки рук хирурга к операции.

Профилактика имплантационной инфекции. Современные способы стерилизация шовного материала (шелк, кетгут, капрон, и др.). Стерилизация аллопластического и гомопластического материала в пластической хирургии и травматологии. Новые

3.2 0301023 – «Акушер» біліктілігі бойынша пәннің үлгілік оқу бағдарламасының құрылымы

р/с №	Күндізгі оқу нысанындағы оқу уақытының көлемі (сағат)			
	Тараулар мен тақырыптардың атауы	Орта буынды мамандар деңгейі		
		Барлығы	Теория	Практика
	Хирургиялық аурулар V семестр – 50 сағат, теория – 19 сағат, практика – 31 сағат			
1	Хирургияға кіріспе. Қазақстан Республикасында хирургиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру	8	2	6
2	Хирургиялық инфекцияның алдын алу. Асептика және антисептика әдістері. Залалсыздандыру және антисептика әдістері	10	2	6
3	Қан кету. Қан кетуді тоқтату тәсілдері. Қан кетудің асқынулары		2	
4	Қан және қаналмастырғыларды құю. Қан топтары мен резус-фактор. Қан құю ережелері. Қан құюдың асқынулары. Қаналмастырғылар	12	2	6
5	Жарақаттар. Механикалық жабық зақымдар. Соғып алу, созып алу, буындардың шығып кетуі, сынықтар. Механикалық ашық зақымдар		2	
6	Жарақаттар. Термиялық зақымдар. Күйіктер. Күйік ауруы. Үсу		2	
7	Хирургиялық инфекция. Бейспецификалық хируриялық жергілікті жіті инфекция	8	2	6
8	Хирургиялық инфекция. Бейспецификалық хирургиялық жалпы жіті инфекция – сепсис			
9	Хирургиялық инфекция. Жіті анаэробты клостридиалық хирургиялық инфекция. «Газды» гангрена. Сіреспе. Шірік инфекция. Сібір ойықжарасы. Спецификалық хирургиялық созылмалы инфекция	7	2	5
10	Ісіктер. Қатерсіз және қатерлі ісіктер	5	2	2
11	Туа біткен аурулар		1	

VI семестр – 50 сағат, теория – 19 сағат, практика – 31 сағат				
12	Хирургиялық аурулар кезінде тіршілік қызметінің жалпы бұзылуы. Реанимация негізі. Жарақаттан туындайтын шок	8	2	6
13	Бастың, беттің, ауыз қуысының, мойынның және өңештің хирургиялық аурулары мен зақымдары	10	2	6
14	Кеуде ағзалары мен сүтбездің хирургиялық аурулары мен зақымдары		2	
15	Құрсақ қуысының аурулары. Зерттеу әдістері. Зақымдануы. Асқазаннан қан кету	12	2	6
16	Құрсақ қуысының аурулары. Іштеспе. Перитонит. Түйнелу		2	
17	Құрсақ қуысының аурулары. Жарықтар. Құрсақ қуысы ағзаларының онкологиясы		2	
18	Несеп-жыныс жүйесі ағзаларының хирургиялық аурулары мен зақымдануы	10	2	6
19	Омыртқаның, жамбас пен тікішектің хирургиялық аурулары мен зақымдануы		2	
20	Аяқ-қолдың хирургиялық аурулары, зақымдануы мен туа біткен аурулары	7	2	5
21	Артериялар мен веналардың хирургиялық аурулары	3	1	2
	Жиыны:	**100**	**38**	**62**

3.2.1 Пәннің негізгі мазмұны

1 тақырып Хирургияға кіріспе. Қазақстан Республикасында хирургиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру

ҚР хирургиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру. Хирургиялық науқастарға күтім жасау кезіндегі кіші мейірбикенің атқаратын рөлі. Медициналық этика мен деонтологияның негізі, бөлімшеде емдеу-сақтау режимін қамсыздандыру.

2 тақырып Хирургиялық инфекцияның алдын алу. Асептика және антисептика әдістері. Залалсыздандыру және антисептика әдістері

Хирургиялық бөлімшеде санитария-гигиеналық қойылатын талаптар және індетке қарсы режім. Асептика мен антисептика. Зарарсыздандыру мен залалсыздандыру туралы түсінік. Қолданыстағы бұйрықтар.

Антисептика. Антисептика идеясының негізін қалаушылар: Листер және Н.И. Пирогов антисептикасы. Еуропа мен Ресейде антисептика мен асептиканың дамуы (П.И. Пелехин, Н.В. Склифософский).

7	Хирургическая инфекция. Острая местная неспецифическая хирургическая инфекция	8	2	6
8	Хирургическая инфекция. Острая общая неспецифическая хирургическая инфекция – сепсис			
9	Хирургическая инфекция. Острая анаэробная клостридиальная хирургическая инфекция. «Газовая» гангрена. Столбняк. Гнилостная инфекция. Сибирская язва	7	2	5
10	Опухоли. Доброкачественные и злокачественные опухоли	5	2	2
11	Врожденные заболевания		1	
VI семестр – 50 часов, теория – 19 часов, практика – 31 час				
12	Общие нарушения жизнедеятельности при хирургических заболеваниях. Основы реанимации. Травматический шок	8	2	6
13	Хирургические заболевания и повреждения головы, лица, полости рта, шеи и пищевода	10	2	6
14	Хирургические заболевания и повреждения органов грудной клетки и молочной железы		2	
15	Заболевания брюшной полости. Методы исследования. Повреждения. Желудочное кровотечение	12	2	6
16	Заболевания брюшной полости. Острый живот. Перитонит. Непроходимость		2	
17	Заболевания брюшной полости. Грыжи. Онкология органов брюшной полости		2	
18	Хирургические заболевания и повреждения органов мочеполовой системы	10	2	6
19	Хирургические заболевания и повреждения позвоночника, таза и прямой кишки		2	
20	Хирургические заболевания, повреждения и врожденные заболевания конечностей	7	2	5
21	Хирургические заболевания артерий и вен	3	1	2
	Итого:	**100**	**38**	**62**

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями сосудов конечностей. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных заболеваний и повреждений верхних и нижних конечностей. Понятия о врожденных пороках развития конечностей (врожденный вывих бедра, врожденная косолапость), причин, клиники гнойно-воспалительных заболеваний мягких тканей конечностей, виды панариция, принципы лечения, основных заболеваний вен и артерий, клиники сосудистых заболеваний конечностей. Учатся оказывать неотложную помощь при повреждении конечностей, подготовить набор инструментов для скелетного вытяжения, накладывать бинтовые и гипсовые повязки, проводить иммобилизацию конечностей, распознавать гнойно-воспалительные заболевания мягких тканей пальцев, диагностировать заболевания вен и артерий, оказывать лечебные мероприятия и неотложную помощь при острой сосудистой патологии конечностей.

3.2 Структура типовой учебной программы по дисциплине для квалификации 0301023 – «Акушер(ка)»

р/с №	Количество учебного времени при очной форме обучения (час)			
	Наименование разделов и тем	Уровень специалиста среднего звена		
		Всего	Теория	Практика
Хирургические болезни V семестр – 50 часов, теория – 19 часов, практика – 31 час				
1	Введение в хирургию. Организация хирургической службы в РК	8	2	6
2	Профилактика хирургической инфекции. Асептика и антисептика. Методы стерилизации и антисептики	10	2	6
3	Кровотечения. Методы остановки кровотечения. Осложнения кровотечений		2	
4	Переливание крови и кровезаменителей. Группа крови и резус-фактор. Правила переливания крови. Осложнения переливаний. Кровезаменители	12	2	6
5	Травмы. Закрытые механические повреждения. Ушибы, растяжения, вывихи, переломы. Открытые механические повреждения		2	
6	Травмы. Термические повреждения. Ожоги. Ожоговая болезнь. Отморожения		2	

Қазіргі антисептиканың түрлері (механикалық, физикалық, химиялық, биологиялық, иммунды-биологиялық, аралас). Антисептикалық заттардың әсер ету механизмі туралы қазіргі көзқарастар: фагоцитозға тигізетін әсері, бактерицидтік әсері. Негізгі антисептикалық заттар мен антибиотиктердің сипаттамасы. Атибиотиктермен үйлесімді емдеудің негізі, антибиотиктермен емдеу кезіндегі асқынулар және олардың алдын алу. Хирургиялық инфекциялардың энзимотерапиясы. Антисептиктерді қолданудың негізгі әдістері.

Асептика – ол хирургиялық ауырулардың алдын алу әдісі. Қазіргі кездегі асептиканың маңызы. Инфекция көздері. Эндогенді және экзогенді инфекция (ауа-тамшы, контактылы, имплантациялық).

Ауа-тамшы жолдары арқылы жұғатын инфекциялардың алдын алу. Хирургиялық бөлімшені ұйымдастыру, оны жоспарлау, негізгі бөлмелері және олардың құрылымы. Палаталар, емшара, таңу бөлмелері, олардың құрал-жабдықтары. Операциялық блок, оның құрылымы мен құрал-жабдықтары: операциялық, операция алды, зарарсыздандыру, материалдар, аппараттар, анестезиологиялық қызмет көрсету бөлмелері, эндоскопия бөлімшесі және т.б.. Операциялық және таңу бөлмелерін жиыстыру түрлері. Ламинарлық ағысты ауасы бар операциялық бөлме, оқшаулау-бокс.

Контактылы инфекцияның алдын алу. Хирургиялық құрал-жабдықтар, олардың құрылымы жағынан ерекшеліктері, зарарсыздандыру алдында дайындау және зарарсыздандыру, оларға күтім жасау. Таңу материалдары, олардың қасиеті және оларға қойылатын талаптар. Таңу материалдарына қойылатын негізгі талаптар. Таңу материалдарын, операциялық ақжаймаларды дайындау және оларды зарарсыздандыру. Автоклав, оның құрылысы және онымен жұмыс істеу принциптері. Зарарсыздандыруды бақылау. Қолғаптарды, дренаждарды зарарсыздандыру. Операция жасайтын орынды дайындау. Хирург қолын операцияға дайындау.

Имплантациялық инфекцияның алдын алу. Тігу материалдарын (жібек, кетгут, капрон ж.б.) зарарсыздандырудың қазіргі тәсілдері. Пластикалық хирургия мен травматологиядағы аллопластикалық және гомопластикалық материалдарды зарарсыздандыру. Зарарсыздандырудың жаңа түрлері: ультрадыбысты, қазіргі жағдайдағы газбен зарарсыздандыру. ЖИТС және басқа вирустық инфекциялардың алдын алу. Эндоскопиядағы зарарасыздандыру. Эндо-видео хирургиялық операцияларға арналаған аспаптарды зарарсыздандыру алдында өңдеу және зарарсыздандыру.

Практикалық сабақ: Хирургиялық стационардың жабдықталуымен танысу. Жаймаларды сақтау және тасымалдау. Хирургиялық бөлімшеде инфекциялық қауіпсіздікті сақтаудағы мейірбикенің рөлі. Медициналық мекемелер төңірегінде медициналық қалдықтарды жинау, сақтау және тасымалдау. Бөлімшеде және орталықтандырылған зарарсыздандыру орталығында жұмыс істеу. Хирургиялық инфекциялардың даму жағдайын, ену және таралу жолдарын, зарарсыздандырудың негізгі тәсілдерін, зарарсыздандыруды бақылау тәсілдерін, антисептиканың негізгі тәсілдерін, антисептикалық ерітінділерді зерттеу және олардың концентрациясы. Дәкелік майлықты, тампондарды, түйіршікті, турундаларды дайындауды, материалдарды бикске салуды, құралдарды зарарсыздандырудан бұрын өңдеуді, зарарсыздандыру сапасын анықтауды, антисептикалық ерітінділерді жазғызып алуды үйрену.

Зарарсыздандыру заттары мен бұйымдарын әзірлеу бойынша алгоритммен жұмыс істеу және талдау.

3 тақырып Қан кету. Қан кетуді тоқтату тәсілдері. Қан кетудің асқынулары

Қан кету туралы түсінік. Жіктемесі. Қан кетудің симптоматологиясы. Қан кетуден кейін болатын жіті қаназдық. Қан кетуге организмнің реакциясы. Қан кетуді өздігінен тоқтатуға бейімдеуші факторлар. Қан кетуді тоқтатудың уақытша және тұрақты әдістері: механикалық, химиялық, физикалық, биологиялық. Қан кетуден болатын өлім себептері.

Практикалық сабақ: Қан кетуді тоқтату бойынша алгоритмді талдау. Зертханалық көрсеткіштерді түсіндіру. Қан кетуді уақытша тоқтату әдістерін меңгеру. Қан кету белгілерін анықтауды, қан кетуді тоқтату тәсілдерін қолдануды үйрену.

4 тақырып Қан және қаналмастырғыларды құю. Қан топтары мен резус-фактор. Қан құю ережелері. Қан құюдың асқынулары. Қаналмастырғылар

Қан құюдың тарихы. Изоаглютинация және қан топтары. Қан топтарын анықтау тәсілдері. Резус-фактор және оның анықтамасы. Қанды консервациялау, оны сақтау, құятын қанның жарамдылығын анықтау. Қан препараттары мен компонеттері. Қан құю көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері.

Үйлесімділікке сынама жүргізу. Құйылған қанның әсер ету механизмі. Қан құю техникасы. Венаға, артерияға және сүйек ішіне қан құю. Қан құю кезінде жіберілетін қателіктер, туындайтын қауіптер мен асқынулар, олардың алдын алу және емдеу. Алмастырмалы қан құю, қан реинфузиясы, консервацияланған қанды, өз қанын құю. Тікелей қан құю. Донорлық. Қан құю қызметін ұйымдастыру.

Қаналмастырғылар. Химиялық құрамына және оларды тағайындауға байланысты қаналмастырғылардың жіктелуі. Қаналмастырғыларды құю кезінде жүргізілетін сынамалар. Қаналмастырғыларды құю кезіндегі асқынулар және олардың алдын алу және емдеу.

Практикалық сабақ: Қан топтарын және резус-факторды анықтау алгоритмін талдау. Донор мен реципиент үйлесімділігін анықтау алгоритмін талдау. Қан топтарын және резус-факторды анықтау, үйлесімділікті анықтау сынамаларын өткізу дағдыларын меңгеру. Қан құю көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін анықтау. Қолданыстағы бұйрықтарды, қан құю ережелерін, қан құю тәсілдерін, қан құю асқынуларының белгілерін зерттеу, асқынулар кезінде көрсетілетін алғашқы медициналық көмек көрсету принциптері.

Қан топтарын және резус-факторды анықтауды, сыртқы түріне қарап қанның сапасын анықтауды, үйлесімділікке сынама жүргізуді, құжаттамалармен жұмыс істеуді үйрену.

5 тақырып Жарақаттар. Механикалық жабық зақымдар. Соғып алу, созып алу, буындардың шығып кетуі, сынықтар. Механикалық ашық зақымдар

Жіктемесі. Өндірістік, тұрмыстық көшеде болатын, спортта, әскерде кездесетін жарақаттар туралы түсінік. Алғашқы көмек көрсетуді ұйымдастыру. Жарақаттар

цинская помощь при открытых и закрытых повреждениях. Воспалительные заболевания почек и мочевого пузыря. Рак почек. Мочекаменная болезнь. Почечная колика. Первая медицинская помощь. Заболевания предстательной железы – острый и хронический простатит, аденома простаты. Клиника, диагностика, лечение, профилактика. Заболевания мужских половых органов – водянка яичка, орхит, баланопостит, фимоз, парафимоз.

Практическое занятие: Работа в урологическом отделении. Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечение больных с заболеваниями мочеполовой системы. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных урологических заболеваний, основных дизурических симптомов повреждений и воспалительных заболеваний мочеполовой системы, методик диагностики повреждений и заболеваний мочеполовой системы и мужских половых органов. Учатся диагностировать урологическую патологию, оказывать неотложную помощь при острой задержке мочи, почечной колике, водянке яичка, парафимозе.

Тема 8 Хирургические заболевания и повреждения позвоночника, таза и прямой кишки

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями позвоночника, таза и прямой кишки. Врожденная патология. Переломы позвоночника и таза. Классификация. Клиника. Первая медицинская помощь. Лечение. Сколиоз. Степени. Лечение и профилактика. Заболевания прямой кишки – геморрой, трещины заднего прохода, парапроктит, выпадение прямой кишки, рак прямой кишки.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования. Оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями позвоночника, таза, прямой кишки, верхних и нижних конечностей. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных деформаций позвоночника, понятий о врожденных заболеваниях позвоночника, переломов позвоночника, повреждений таза, заболеваний прямой кишки, геморрой, трещина, выпадение, парапроктит. Учатся диагностировать видимые деформации позвоночника, диагностировать повреждения позвоночника и таза, оказывать неотложную помощь и транспортировку больных с данными повреждениями, оказывать неотложную помощь при геморроидальных кровотечениях и выпадениях прямой кишки.

Тема 9 Хирургические заболевания, повреждения и врожденные заболевания конечностей

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями конечностей. Врожденная патология – врожденный вывих бедра, врожденная косолапость. Переломы различных костей, вывихи. Клиника. Диагностика. Первая медицинская помощь. Лечение. Гнойно-воспалительные заболевания кисти. Панариций, флегмона киси.

Тема 10 Хирургические заболевания артерий и вен

Методы исследования больных с заболеваниями сосудов. Облитерирующий эндартериит, облитерирующий атеросклероз, варикозная болезнь, тромбофлебит глубоких вен голени.

Тема 4 Заболевания брюшной полости. Методы исследования. Повреждения. Желудочное кровотечение

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов брюшной полости. Врожденная патология. Закрытые и открытые повреждения брюшной стенки и органов брюшной полости. Клиника и диагностика повреждений паренхиматозных и полых органов. Первая медицинская помощь. Лечение. Желудочное кровотечение. Клиника, диагностика, первая медицинская помощь, лечение.

Тема 5 Заболевания брюшной полости. Острый живот. Перитонит. Непроходимость

Понятие «Острый живот». Острые хирургические заболевания брюшной полости: острый аппендицит, холецистит, панкреатит, прободная язва желудка. Клиника, диагностика, лечение. Перитонит. Стадии. Клиника. Лечение. Методики операций при перитоните. Непроходимость кишечника. Виды. Клиника. Дифференциальная диагностика различных видов непроходимости, лечение.

Тема 6 Заболевания брюшной полости. Грыжи. Онкология органов брюшной полости

Понятие грыжи. Составные элементы грыж. Виды грыж. Основные локализации. Редкие виды грыж. Ущемленная грыжа. Клиника. Первая медицинская помощь. Лечение. Рак желудка, рак печени, рак толстого кишечника. Клиника, диагностика, лечение.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования, оказания неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями брюшной полости. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение основных заболеваний брюшной полости, клиники повреждений и гнойно-воспалительных заболеваний живота, методов диагностики повреждений и желудочно-кишечных кровотечений, дифференциальной диагностики проникающих и непроникающих повреждений живота, методов диагностики заболеваний, относящихся к синдрому «острый живот», специфических симптомов некоторых острых хирургических заболеваний живота, тактики при подозрении на «острый живот», видов непроходимости и их дифференциальную диагностику, видов грыж, их диагностику и дифференциальную диагностику, клиники и первой медицинской помощи при ущемленной грыже, основные симптомы рака желудка, печени и толстого кишечника. Учатся диагностировать повреждения и заболевания живота и желудочные кровотечения, оказывать неотложную помощь при различных повреждениях, диагностировать повреждения и заболевания живота, оказывать неотложную помощь при подозрении на «острый живот», оказывать неотложную помощь при острой кишечной непроходимости, диагностировать грыжи живота, оказывать неотложную помощь при подозрении на ущемленную грыжу, диагностировать онкопатологию органов брюшной полости.

Тема 7 Хирургические заболевания и повреждения органов мочеполовой системы

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов мочеполовой системы. Врожденная патология. Травмы почек и мочевого пузыря. Первая меди-

кезіндегі жалпы көріністер: талып қалу, шок, коллапс. Жарақаттан болатын шок, алдын алу, емдеу. Жарақаттың қауіптілігі: шок, қан кету, инфекция.

Жабық зақымдар. Жұмсақ тіндердің зақымдануы: соғып алу, созылу, жыртылу. Алғаш көмек көрсету.

Буындардың шығып кетуі. Жіктемесі. Буындардың шығып кету механизмі. Клиникасы мен емі.

Сүйектердің сынуы. Жіктемесі. Клиникасы. Ашық және жабық зақымдар кезінде алғашқы көмек көсету. Емдеу сатылары: сынған сүйектерді қалпына келтіру және аяқ-қолды иммобилизациялау (сүйек шоры түзілістерін стимуляция жасау, оңалту). Сүйек сынықтарын операциялық жолмен емдеу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері.

Емдеудің функциональдық әдістері. Сүйек шорының түзілу сатылары. Сынықтан кейінгі кезеңдегі морфологиялық өзгерістер.

Механикалық ашық зақымдар. Жіктемесі. Жарақат үрдісінің ағымы. Жарақаттың жазылу түрлері. Жарақаттан болатын морфологиялық және биохимиялық өзгерістер. Жаңа жарақатты емдеудің жалпы принциптері. Жарақатты алғашқы хирургиялық өңдеу. Алғашқы, алғашқы—кейінге қалдырылған, екіншілікті тігістер. Зарарланған жарақатты емдеу принциптері. Іріңді жарақатты емдеудің қазіргі әдістері. Іріңді қабыну ауруларының энзимотерапиясының, биотерапиясының қазіргі түрлері.

Практикалық сабақ: Травматологиялық бөлімшеде жұмыс істеу. Механикалық зақымдары бар науқастарды тексеру және алғашқы медициналық көмек көрсету алгоритмін талдау. Травматологиялық науқастарды тексеру және оларға медициналық алғашқы көмек көрсету шараларын жүргізу дағдыларын меңгеру. Жарақаттардың түрлерін зерттеу, механикалық ашық және жабық зақымдарды анықтау, зақымдану белгілері, зақымдану кезінде медициналық алғашқы көмек көрсетудің көлемі, жарақаттардың жіктемесі, фазасы, жазылуы, жарақаттар кезінде алғашқы хирургиялық өңдеу және жарақаттарды дренаждау. Травматологиялық науқастарды тексеруді үйрену, қажетті иммобилизацияны жасау және тасымалдау, қажетті таңғыштарды таңу, кез келген жарақат кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету, жарақатты тазарту алғашқы хирургиялық өңдеу, тігістер салу және оларды алу.

6 тақырып Жарақаттар. Термиялық зақымдар. Күйіктер. Күйік ауруы. Үсу

Термиялық және химиялық күйіктер. Зақымдану деңгейіне, аумағына байланысты күйіктердің жіктелуі. Күйік кезінде организмде болатын бұзылыстар: шок, токсикоз, плазморея. Күюден туындайтын шоктың ерекшеліктері. Асқынулары (сепсис). Алғашқы көмек көрсету. Күйік ауруы. Күйік ауруының кезеңдері. Емі. Нәтижесі. Үсу жіктемесі. Реактивке дейінгі және реактивті кезеңдегі симптомдар. Үсу дәрежелері. Үсу патогенезіне деген қазіргі көзқарастар. Жалпы тоңу. Қату. Алғашқы көмек көрсету. Емдеу.

Практикалық сабақ: Үсу және электрлік, термиялық жарақаттардың ауырлығын анықтау бойынша алгоритмдерді талдау, зақымдар шұғыл көмек көрсету. Күю және күйік ауруы кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету дағдысын меңгеру. Термиялық күйіктердің, үсіктердің себептерін зерттеу, термиялық күйіктердің түрлері, олардың ауырлық деңгейі, күйік ауруының, үсудің патогенезі мен клини-

касын анықтау, медициналық алғашқы көмек көрсету ауқымы және оларды емдеу, жауыржараның алдын алу, электр тогының организмге тигізетін әсері, ток ілмегінің түрлері, электрлік жарақаттың және электрлік күйіктің клиникасы, деңгейі, электрлік жарақат кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету. Күю мен үсу ауқымы мен ауырлығын анықтау, термиялық және химиялық күйіктер кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету, токпен зақымдану деңгейін анықтау.

7 тақырып Хирургиялық инфекция. Бейспецификалық хируриялық жергілікті жіті инфекция

Жіктемесі. Этиологиясы мен патогенезі. Тіндердің жергілікті және жалпы реакциясы. Алдын алу мәселелері. Жалпы және жергілікті емдеудің негізгі принциптері. Атибиотиктерді қолданудың маңызы. Жіті іріңді аурулардың жеке түрлері (фурункул, карбункул, гидроаденит, флегмоналар, абсцесс, тромбофлебит, мастит және т.б.). Қантамырлардың іріңді аурулары.

Сүйектер мен буындардың жіті іріңді аурулары (гематогенді және жарақаттық остеомиелит, остеомилиттің ілкі-созылмалы түрлері, артрит, іріңді синовит, остеоартрит және т.б.).

8 тақырып Хирургиялық инфекция. Бейспецификалық хирургиялық жалпы жіті инфекция – сепсис

Сепсистің анықтамасы. Жіктемесі. Хирургиялық сепсис ағымының түрлері. Септицемия. Септикопиемия. Сепсистік шок. Сепсис шогының басталу белгілері. Клиникасы, диагностикасы, емі.

Практикалық сабақ: Іріңді аурулар хирургиясы бөлімшесінде жұмыс істеу. Оқу құралдарымен жұмыс істеу. Хирургиялық инфекциялармен сырқаттанатын науқастарды тексеру және емдеу жоспарларын құру дағдысын меңгеру. Тақырыптық есептерді шешу. Бейспецификалық инфекциялардың қоздырғыштарын зерттеу, тіндердің бейспецификалық қабыну белгілері, тіндердегі қабыну өзгерістерінің сипаты, хирургиялық инфекцияларды емдеу шаралары, сепсистің себептері, патогенезі мен клиникасы, сепсис ағымының түрлері, септицемия мен септикопиемияның, сепсис шогының клиникасы, сепсис шогының басталу белгілері, сепсис шогы кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету әдістемелері. Тіндердегі қабынбалы өзгерістердің сипатын анықтауды, хирургиялық инфекциялар кезінде емдеу шараларын орындауды, іріңдіктерді ашуды, іріңдіктерді тазалауды, жақпамайды таңуды, сепсисті диагностикалауды, іріңді-резорбциялық қызба мен сепсисті ажырата білуді, сепсис кезінде жарақаттарды тазалауды, сепсис шогының басталу белгілерін анықтай білуді, сепсис шогының алдын алу және оны емдеу кезінде жүргізілетін шараларды үйреніп алу.

9 тақырып Хирургиялық инфекция. Жіті анаэробты клостридиалық хирургиялық инфекция. «Газды» гангрена. Сіреспе. Шірік инфекция. Сібір ойықжарасы. Специфікалық хирургиялық созылмалы инфекция

Анаэробты инфекция туралы түсінік. Анаэробты инфекцияның түрлері. Клостридиалық жарақаттық инфекция. Газды гангрenaның түрлері, себептері,

помощь, лечение. Воспалительные заболевания головы и лица. Абсцесс мозга, фурункул лица, посттравматический менингит. Переломы и вывихи челюстей, стоматит, паротит, нома.

Тема 2 Хирургические заболевания и повреждения шеи и пищевода

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями шеи и пищевода. Врожденная патология. Ранения шеи и пищевода. Заболевания щитовидной железы. Рак щитовидной железы. Рак пищевода. Клиника, диагностика, методы лечения. Инородные тела пищевода, трахеи и бронхов. Ожоги пищевода. Первая медицинская помощь, лечение.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования, оказания неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями области головы, шеи, гортани, пищевода. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказания неотложной помощи. Изучение принципов обследования больных, клиники и диагностики гидроцефалии, расщелины губы и неба, открытых и закрытых повреждений, зоба и тиреотоксикоза, ожогов пищевода. Тактика оказания первой медицинской помощи при повреждениях и воспалительных заболеваниях головы и лица, первая медицинская помощь при инородных телах трахеи и пищевода, показания и противопоказания к трахеостомии. Учатся накладывать повязки на голову и лицо, выявлять врожденную патологию на лице и в полости рта, проводить иммобилизацию головы, верхней и нижней челюстей, оказывать первую помощь при ЗЧМТ различной тяжести, подготовить набор инструментов для трахеостомии, останавливать кровотечение на шее, ухаживать за трахеостомой, оказывать первую медицинскую помощь при ожоге пищевода, диагностировать различные степени и формы зоба.

Тема 3 Хирургические заболевания и повреждения органов грудной клетки и молочной железы

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями органов грудной клетки и молочной железы. Врожденная патология. Переломы ребер и ключицы, клиника, первая медицинская помощь. Ранения грудной клетки, травматический и спонтанный пневмоторакс. Гемоторакс. Клиника, первая медицинская помощь, лечение. Эмпиема плевры, абсцесс и гангрена легкого. Рак легкого. Мастит, виды, клиника, диагностика, лечение. Рак молочной железы.

Практическое занятие: Разбор алгоритмов обследования, оказание неотложной помощи и лечебных мероприятий больным с заболеваниями области грудной клетки. Решение тематических задач. Отработка навыков обследования больных и оказание неотложной помощи. Изучение принципов обследования при повреждениях грудной клетки, клиники, диагностики пневмогемотораксов, причин, клиники мастита, плеврита, рака легкого и молочной железы, их лечение. Учатся обследовать молочную железу, накладывать повязки на молочную железу и грудную клетку, накладывать окклюзионную повязку, проводить межреберную новокаиновую блокаду, собрать инструменты для плевральной пункции и дренирования плевральной полости по Бюлау.

3 Тематический план и содержание дисциплины

3.1 Тематический план и содержание дисциплины для квалификации 0301013 «Фельдшер»

№ р/с	Количество учебного времени при очной форме обучения (час)			
	Наименование разделов и тем	Уровень специалиста среднего звена		
		Всего	Теория	Практика
	Хирургические болезни VI семестр – 66 часов, теория – 32 часа, практика – 34 часа			
1	Хирургические заболевания и повреждения головы, лица, полости рта	12	4	6
2	Хирургические заболевания и повреждения шеи и пищевода		2	
3	Хирургические заболевания и повреждения органов грудной клетки и молочной железы	10	4	6
4	Заболевания брюшной полости. Методы исследования. Повреждения. Желудочное кровотечение	14	2	6
5	Заболевания брюшной полости. Острый живот. Перитонит. Непроходимость		4	
6	Заболевания брюшной полости. Грыжи. Онкология органов брюшной полости		2	
7	Хирургические заболевания и повреждения органов мочеполовой системы	10	4	6
8	Хирургические заболевания и повреждения позвоночника, таза и прямой кишки	10	4	6
9	Хирургические заболевания, повреждения и врожденные заболевания конечностей	10	4	4
10	Хирургические заболевания артерий и вен		2	
	Итого:	**66**	**32**	**34**

3.1.1 Основное содержание дисциплины

Тема 1 Хирургические заболевания и повреждения головы, лица, полости рта

Методы исследования больных с заболеваниями и повреждениями головы. Врожденные заболевания. Переломы черепа. ЗЧМТ. Виды, клиника, первая медицинская

клиникалық көрінісі, алғашқы көмек көрсету, емдеу және алдын алу. Сіреспенің себептері. Клиникалық көрінісі. Сіреспенің шұғыл алдын алу. Емдеу. Клостридиалық емес анаэробты шірік инфекция. Клиникасы, емі. Сібір ойықжарасы. Қоздырғышы, ағымының түрлері. Сібіройықжаралы карбункулдың ерекшеліктері, саралау диагностикасы. Анықтауда жүргізілетін шаралар. Жарақаттардың дифтериялық инфекциясы туралы түсінік. Клиникасы, емі. Тілме қабынуы. Тілменің түрлері. Профилактикасы, емдеу принциптері. Күтім жасау ерекшеліктері. Сүйек-буын туберкулезі. Жіктемесі. Патогенезі. Сүйек-буын туберкулезі эволюциясының сызбанұсқасы (кезеңдері мен фазалары). Аурудың клиникалық ағымы (жергілікті және жалпы симптомдары). Преартриттік және артриттік кезеңдеріндегі ағымының ерекшеліктері. Асқынулары. Санитария-ортопедиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру. Хирургиялық жолдармен емдеу. Жеке түрлері (спондилит, коксит, гонит, туберкулезді лимфаденит).

Актиномикоз. Патогенезі. Жиі орналасатын жерлері. Симптоматикасы. Диагностикасы.

Практикалық сабақ: Оқу құралдарымен жұмыс істеу. Хирургиялық инфекциялармен сырқаттанатын науқастарды тексеру және емдеу жоспарларын құру дағдысын меңгеру. Тақырыптық есептерді шешу. Анаэробты хиругиялық инфекциялардың қоздырғыштарын, жергілікті қабынбалы өзгерістердің сипатын, газды гангренаның түрлерін, клиникасы мен емдеу принциптерін, сіреспе қоздырғышын, сіреспенің клиникасын, шұғыл алдын алу шараларын, оны емдеуді, жіті спецификалық инфекцияның түрлерін, осы аурулардың этиологиясын, патогенезін және клиникасын. Анаэробты хирургиялық инфекцияларды диагностикалау, емдеу бойынша, Безредко бойынша сіреспенің шұғыл алдын алуда жүргізілетін шараларды, тексеру шараларын қолдана білуді үйрену.

Туберкулезбен сырқаттанатын науқастарды тексеру және емдеу жоспарларын құру дағдысын меңгеру. Тақырыптық есептерді шешу. Туберкулездің алдын алу туралы сұхбат жүргізу. Спецификалық созылмалы инфекцияның түрлерін, осы аурулардың этиологиясын, патогенезін және клиникасын зерттеу. Спецификалық созылмалы инфекцияларды диагностикалауды, науқастарды тексеру және емдеу бойынша шараларды жүргізуді үйрену.

10 тақырып Ісіктер. Қатерсіз және қатерлі ісіктер

Жалпы мәліметтер. Қатерсіз және қатерлі ісіктер. Клиникасы мен диагностикасы (клиникалық, рентгенологиялық, эндоскопиялық, гистологиялық). Қатерлі ісіктерді ерте анықтау. Обыралды аурулары. Факультативті және облигатты обыралды аурулары. Жиі кездесетін ісіктердің клиникалық сипаттамасы.

Дәнекертіндердің ісіктері: қатерсіз (фибриома, липома, хондрома, остеома); қатерлі (саркома).

Бұлшықетті, қантамырлы және нервтік тіндерден тұратын ісіктер (миома, ангиома, глиома, невринома, ганглионеврома).

Эпителийден дамыған ісіктер: қатерсіз (папиллома, аденома, цистоаденома, дермоид); қатерлі (обыр).

Ісіктерді емдеу: хирургиялық жолмен, сәулемен емдеу, химиотерапия, құрама ем.

ТМД және Қазақстан Республикасында онкологиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру.

Практикалық сабақ: Онкологиялық диспансерде жұмыс істеу. Онкологиялық науқастарды тексеру жоспарын құрастыру бойынша дағдыларды меңгеру. Тақырыптық есептерді шешу. Тест құрастыру. Ісіктердің түрлерін, қатерсіз және қатерлі ісіктердің симптомдарын, обыралды аурулардың саралау диагностикасын, ісіктерді емдеудің негізгі принциптерін, туа біткен аурулардың түрлерін және олардың пайда болу себептерін зерттеу. Қатерсіз ісіктерді, обыралды және қатерлі ісіктерді анықтай білуді, ісіктердің түрлерін диагностикалауды, туа біткен аурулармен сырқаттанатын науқастарды тексере білуді үйрену.

11 тақырып Туа біткен аурулар

Түсінік. Жиі кездесетін туа біткен аурулар: бассүйек, ми және жұлын (бассүйекми және жұлын жарықтары, ми шемені); мойын (қисық мойын, қосымша қабырға, ортаңғы және бүйірлік кисталар мен жыланкөздер); жүрек—қантамыр жүйесі және өкпе (жүректің туа біткен ақаулары, қолқа коарктациясы, туа біткен кисталар мен бронхэктаздар); асқорыту жолдары (жырық ерін, қасқыр ауызды, пилороспазм, пилоростеноз, өт жолдарының жыланкөздері мен кисталары, анус атрезиясы); несепжыныс жүйесі (зәр жолдарының кисталары мен жыланкөздері, тағатәріздес бүйрек, қуық эктопиясы, гипоспадия, эписпадия, крипторхизм, фимоз, парафимоз); омыртқа (омыртқа доғасының жырығы, сакрализация, люмбализация); аяқ-қол (аяқ-қолдың туа біткен ақауы, буындардың туа біткен шығуы, маймақтық, синдактилия, полидактилия). Даму ақауларын хирургиялық жолдармен емдеу.

12 тақырып Хирургиялық аурулар кезінде тіршілік ету қызметінің жалпы бұзылуы. Реанимация негізі. Жарақаттан туындайтын шок

Реанимация мен реаниматология туралы түсінік. Терминальды жағдайлардың түрлері. Өмір сүру белгілері. Биологиялық өлімнің белгілері. Өкпе-жүрек реанимациясын жүргізу кезеңдері. Жарақаттан туындайтын шок, ұзақ қысылып қалу синдромы және кеуденің қысылып қалу синдромы туралы түсінік, клиникасы, кезеңдері. Шұғыл көмек көрсету. Емдеу. Үйіндіден жәбірленушіні шығарып алу әдістері.

Практикалық сабақ: Жансақтау бөлімшелерін және қарқынды ем жүргізутен палаталарды қарау. Терминалды жағдайлар белгілерін анықтау, реанимациялық көмек көрсету алгоритмін талдау. Жүрек-өкпе реанимациясын орындау дағдыларын меңгеру. Терминалды жағдайлар туралы түсінікті, терминалды жағдайлардың клиникасын, реанимацияның негізгі тәсілдерін, қарқынды емнің дәрілік заттарын, жарақаттан туындайтын асфиксияның, токсикоздың және шоктың пайда болу себептері, патогенезі, клиникасы, алғашқы көмек көрсету принциптері. Терминальды жағдайлардың белгілерін анықтауды, жүрек-өкпе реанимациясының тәсілдерін орындауды, тіршілік ету қызметінің негізгі көрсеткіштері (АҚ, пульс) бойынша науқастың ауырлық жағдайын бағалауды, кезең бойынша алғашқы көмек көрсетуді, үйіндіден жәбірленушіні дұрыс шығарып алуды үйрену.

ПК 6. Владеть навыками проведения профилактических мероприятий, направленными на обеспечение правильного физического и психического здоровья ребенка; ПК 7. Владеть приемами первой медицинской помощи при различных видах повреждений, методами ухода за хирургическими больными, методами сердечно-легочной реанимации; ПК 8. Знать основные симптомы, методы диагностики, принципы лечения и оказывать неотложную помощь раненым и пораженным и предупреждать возникновение инфекционных заболеваний в очагах катастроф; ПК 9. Владеть современными методами интенсивной терапии и реанимации при заболеваниях и критических состояниях во всех возрастных группах и знать организацию восстановительного лечения и реабилитации пациентов в условиях стационара МО; ПК 10. Владеть коммуникативными навыками, навыками разрешения конфликтов, применять полученные знания в повседневной жизни и профессиональной деятельности, навыками общения с пациентами, их родственниками, коллегами на основе этико-деонтологических принципов; **Специальными:** СК 1. Поддержать лечебно- охранительный режим в медицинской организации; СК 2. Обеспечить инфекционную безопасность пациентов и медицинского персонала; СК 3. Соблюдать технику безопасности на рабочем месте; СК 4. Оказывать медицинскую помощь при неотложных и угрожающих жизни состояниях; СК 5. Принять участие в подготовке пациентов к проведению инструментальных методов исследования; СК 6. Готовить инструменты и ассистировать врачу при проведении сложных манипуляций.	

использовать полученные знания при изучении клинических дисциплин; БК 12. Знать роль причин, условий и реактивных свойств организма в возникновении, развитии и исходе болезни, месторасположения и строение всех тканей и органов тела человека, их основные функции и применять полученные знания в клинической практике; БК 13. Знать физиологию человека в различных возрастных периодах и использовать их при изучении специальных дисциплин; БК 14. Определить характер патологической реакции, владеть техникой микроскопирования и дифференцирования различных патологических процессов по микропрепаратам; БК 15. Знать природу микробов, вирусов их роль в развитии инфекционного процесса, инфекционного контроля и инфекционной безопасности пациентов и медицинского персонала в структурных подразделениях медицинских организаций; **Профессиональными:** ПК 1. Знать основные симптомы и синдромы нарушения функций систем и органов, владеть методикой подготовки пациентов к лабораторным, функциональным и инструментальным методам исследования; ПК 2. Оказывать неотложную доврачебную медицинскую помощь и квалифицированную медицинскую помощь взрослому и детскому населению; ПК 3. Организовать и проводить санитарно-гигиеническую и противоэпидемическую работу; ПК 4. Формировать и развивать эффективные взаимоотношения с пациентами, родственниками пациентов, коллегами и представителями социальных служб; ПК 5. Уметь выявлять клинические симптомы, ставить предварительный диагноз, проводить мотивированный уход за больными детьми;	

13 тақырып Бастың, беттің, ауыз қуысының, мойынның және өңештің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Бас аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен аурулар. Бассүйек сынықтары. БМЖЖ. Түрлері, клиникасы, медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу. Бас пен мойынның қабыну аурулары. Ми абсцессі, бет фурункулі, Жарақаттан кейін туындайтын менингит. Жақсүйектің сынуы және буынының шығуы, стоматит, паротит, нома.

Мойын мен өңеш аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Мойын мен өңештің жарақаттануы. Қалқаншабез аурулары. Қалқаншабез обыры. Өңеш обыры. Клиникасы, диагностикасы, емдеу әдістері. Өңештің, кеңірдек пен бронхының бөгде денелері. Өңештің күюі. Медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу.

Практикалық сабақ: Бас, мойын аумағының, көмей мен өңештің ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Науқастарды тексеру принциптерін, гидроцефалия, ерін мен таңдай жырықтарының, бас пен мойынның ашық және жабық жарақаттарының, зоб пен тиреотоксикоздың, өңеш күйіктерінің клиникасы мен диагностикасын зерттеу, бас пен мойынның зақымдары мен қабыну аурулары кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету тәсілдері мен принциптерін, кеңірдек пен өңештің бөгде денелері кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету, трахеостомия көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін зерттеу. Бас пен бетке таңғыш салуды, бет пен ауыз қуысындағы туа біткен патологияларды анықтауды, басты, жоғарғы және төменгі жақсүйектерді иммобилизациялауды, ауырлығы әртүрлі БМЖЖ кезінде алғашқы көмек көрсетуді, трахеостомияға арналған құрал-жабдықтарды жинауды, мойында қан кетуді тоқтатуды, трахеостомдарға күтім жасауды, өңетің күюі кезінде медициналық алғашқы көмек көрсетуді, зобтың әртүрлі деңгейі мен формасын диагностикалауды үйрену.

14 тақырып Кеуде ағзалары мен сүтбездің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Кеуде ағзаларының аурулары мен зақымдары бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Қабырға мен бұғананың сынуы, клиникасы, медициналық алғашқы көмек көрсету. Кеуде жарақаты, жарақаттық және спонтанды пневмоторакс. Гемоторакс. Клиникасы, алғашқы медициналық көмек, емдеу. Плевра эмпиемасы, өкпе абсцессі мен гангренасы. Өкпе обыры. Мастит, түрлері, клиникасы, диагностикасы, емі. Сүтбез обыры.

Практикалық сабақ: Кеуде аумағының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Кеуденің зақымдануы кезінде тексеру принциптерін, пневмогематоракстардың клиникасын, диагностикасын, маститтің, плевриттің, өкпе және сүтбез обырының пайда болу себептерін, клиникасын зерттеу және оларды емдеу.

Сүтбезді тексеруді, сүтбезге және кеудеге таңғыш салуды, окклюзиялық таңғыштарды салуды, қабырғааралық новокаинды блокаданы өткізуді, Бюлау бойынша плевра қуысына пункция мен дренаж жасауға құрал-жабдықтарды дайындауды үйрену.

15 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Зерттеу әдістері. Зақымдануы. Асқазаннан қан кету

Құрсақ қуысы ағзаларының ауруларымен және зақымдануымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Құрсақ қабырғасының және құрсақ қуысы ағзаларының жабық және ашық зақымдары. Ұлпалы және қуысты ағзалар зақымдануының клиникасы мен диагностикасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Асқазаннан қан кету. Клиникасы, диагностикасы, медициналық алғашқы көмек көрсету, емдеу.

16 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Іштеспе. Перитонит. Түйнелу

«Іштеспе» туралы түсінік. Құрсақ қуысы ағзаларының жіті хирургиялық аурулары – жіті аппендицит, холецистит, панкреатит, асқазанның тесілген ойықжарасы. Клиникасы, диагностикасы, емі. Перитонит. Кезеңдері. Клиникасы. Емі. Перитонит кезінде жасалынатын операцияның әдістері. Ішектің түйнелуі. Түрлері. Клиникасы. Әртүрлі түйнелудің саралау диагностикасы, емі.

17 тақырып Құрсақ қуысының аурулары. Жарықтар. Құрсақ қуысы ағзаларының онкологиясы

Жарықтар турал түсінік. Жарықтың құрамды элементтері. Жарықтың түрлері. Жарықтың сирек кездесетін түрлері. Қысылған жарық. Клиникасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Асқазан, бауыр, жуанішек обырлары. Клиникасы, диагностикасы, емі.

Практикалық сабақ: Құрсақ қуысының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Құрсақ қуысының негізгі ауруларын, іш зақымдануының және іріңді-қабыну ауруларының клиникасын, зақымдар мен асқазан-ішек қан кетуін диагностикалау әдістерін, ішке енген және тұйық жарақаттар кезінде саралау диагностикасын жүргізуді, «Іштеспе» синдромын тудыратын ауруларды диагностикалау әдістерін, іштің кейбір хирургиялық жіті ауруларына тән симптомдарды, «Іштеспеге» күдіктенген кезде әрекет ету тәсілдерін, түйнелудің түрлерін және олардың саралау диагностикасын, жарықтардың түрлерін, олардың диагностикасы мен саралау диагностикасын, қысылған жарықтың клиникасын және жарық кезінде медициналық алғашқы көмек көрсетуді, асқазан, бауыр және жуанішек обырларының негізгі симптомдарын зерттеу. Іштің зақымдануы мен ауруларын және асқазаннан қан кетуді диагностикалауды, әртүрлі зақымдар кезінде шұғыл көмек көрсетуді, іштің аурулары мен зақымдарын диагностикалауды, «Іштеспеге» күдіктенген кезде шұғыл көмек көрсетуді, ішектің жіті түйнелуі кезінде шұғыл көмек көрсетуді, іш жарықтарын диагностикалауды, қысылған жарыққа күдіктенген кезде шұғыл көмек көрсетуді, құрсақ қуысы ағзаларының онкопатологиясын диагностикалауды үйрену.

(русском) и иностранном языке текстов профессиональной деятельности; БК 2. Владеть навыками анализа объективно-исторических событий при изучении исторических явлений и тенденций истории Казахстана; БК 3. Уметь и использовать физкультурно-спортивную деятельность для укрепления здоровья, достижения жизненных и профессиональных целей; БК 4. Иметь представления об этических ценностях, формах и типах культур, основных культурно-исторических центрах мира и регионов; БК 5. Знать нравственные нормы регулирования отношений между людьми в обществе, основные законы и закономерности диалектического развития, использовать основные понятия и действия законов в практической деятельности; БК 6. Иметь представление о политических системах и политических режимах, человеческом измерении политики; БК 7. Знать общие положения экономической теории, владеть основами экономики, экономической ситуации в стране и за рубежом; БК 8. Иметь представление о современных компьютерных технологиях и их применении в современной медицине, использовать современные информационные технологии в профессиональной деятельности; БК 9. Выписывать рецепты, объяснить значения терминов греко-латинского происхождения, знать общие закономерности фармакодинамики и фармакокинетики лекарственных средств; БК 10. Знать общие закономерности происхождения и развития жизни, строение и функционирования клеток тканей, органов и систем организма в норме и в патологии; БК 11. Владеть методикой установления типов и форм наследственных болезней и	- вопросы асептики и антисептики; - виды травм, профилактику травматизма; - вопросы оказания первой медицинской помощи; - имеет представление о методах обследования и особенностях течения хирургических болезней; **умеет:** - проводить текущую, генеральную уборку в отделении; - подготавливать и использовать по назначению дезинфицирующие средства; - подвергать дезинфекции предметы ухода; - осуществлять уход за больными в реанимационном отделении; - осуществлять уход за больными в предоперационный и послеоперационный период; **компетентен в вопросах:** - медицинской этики и деонтологии; - санитарно-гигиенического режима в медицинских организациях; - ухода за больными в пределах своей компетенции.

1 Пояснительная записка

В связи с введением нового Государственного общеобязательного стандарта образования (далее - ГОСО) по специальности 0301000 – «Лечебное дело» с квалификациями 0301013 – «Фельдшер», 0301023 – «Акушер(ка)» создана типовая учебная программа «Хирургические болезни», которая является неотъемлемой частью программы формирования профессиональной компетенции будущего специалиста. В типовой учебной программе уделяется большое внимание вопросам клиники, диагностики и дифференциальной диагностики заболеваний головы, шеи, грудной клетки, органов брюшной полости и мочеполовой системы, заболеваний и повреждений конечностей и сосудов с учетом профессиональной компетенции фельдшера и акушера.

Предмет включает в себя следующие разделы:

- заболевания и повреждения головы, лица и полости рта;
- заболевания и повреждения шеи, трахеи и пищевода;
- заболевания и повреждения органов грудной и брюшной полостей;
- заболевания и повреждения органов мочеполовой системы;
- заболевания и повреждения позвоночника, таза, прямой кишки, конечностей и периферических сосудов.

Дисциплина предусматривает интеграцию с другими клиническими дисциплинами: анатомия, физиология, внутренние болезни, акушерство и гинекология. Согласно ГОСО введена структура модульного обучения с уклоном на формирование базовых, профессиональных и специальных компетенций. Организация образования при разработке рабочих учебных программ имеет право изменять объем учебного времени, выделенного в типовом учебном плане на изучение дисциплины в пределах 15-25%, при сохранении объема учебного времени, отведенного на цикл, при использовании современных технологий обучения (ГОСО РК 4.05-2008 «Образование среднее. Техническое и профессиональное. Основные положения»).

Формы проведения занятий:

- учебные занятия по расписанию учебного заведения (теоретические, практические и индивидуальные);
- самостоятельные занятия обучающихся во внеурочное время по заданию преподавателей.

2 Планируемые результаты обучения дисциплины

Результаты обучения, запланированные в стандарте и образовательной программе	Результаты, запланированные в типовой учебной программе
Обучающийся должен обладать следующими компетенциями: **Базовыми:** БК 1. Владеть лексическим и грамматическим минимумом, необходимым для чтения и перевода со словарем на государственном	В результате изучения дисциплины обучающийся: **знает:** - особенности организации хирургической помощи населению в Республике Казахстан;

18 тақырып Несеп-жыныс жүйесі ағзаларының хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Несеп-жыныс жүйесінің ағзалары зақымданған науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Бүйрек пен қуықтың жарақаттануы. Ашық және жабық жарақаттар кезінде медициналық алғашқы көмек көрсету. Бүйрек пен қуықтың қабыну аурулары. Бүйрек обыры. Несеп-тас ауруы. Бүйрек шаншуы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Қуықасты безі аурулары – жіті және созылмалы простатит, простата аденомасы. Клиникасы, диагностикасы, емі, профилактикасы. Еркек жыныс мүшелерінің аурулары – атабез шемені, орхит, баланопостит, фимоз, парафимоз.

Практикалық сабақ: Урология бөлімшесінде жұмыс істеу. Несеп-жыныс жүйесінің ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Негізгі урологиялық ауруларды, негізгі дизуриялық симптомдарды, несеп-жыныс жүйесі зақымдануы мен қабыну ауруларын, несеп-жыныс жүйесі және еркек жыныс мүшелерінің аурулары мен зақымдануын диагностикалау әдістемесін зерттеу. Урологиялық патологияларды диагностикалауды, зәрдің жіті тоқтап қалуы, бүйрек шаншуы, атабез шемені, парафимоз кезінде шұғыл көмек көрсетуді үйрену.

19 тақырып Омыртқаның, жамбас пен тікішектің хирургиялық аурулары мен зақымдануы

Омыртқаның, жамбас пен тікішектің аурулары мен зақымдануы бар науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология. Омыртқа мен жамбастың сынуы. Жіктемесі. Клиникасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Сколиоз. Дәрежесі. Емі мен профилактикасы. Тікішектің аурулары – геморрой, анус сызаты, парапроктит, тікішектің шығып кетуі, тікішек обыры.

Практикалық сабақ: Урология бөлімшесінде жұмыс істеу. Омыртқаның, жамбас пен тікішектің және аяқ пен қолдың ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру. Омыртқаның негізгі деформацияларын, омыртқаның туа біткен ауруларын, жамбастың зақымдануын, тікішектің ауруларын, геморройды, анус сызатын, тікішектің шығып кетуін, парапроктитті зерттеу. Омыртқа деформациясын, омыртқа мен жамбастың зақымдануын диагностикалауды, осындай зақымданулары бар науқастарға шұғыл көмек көрсетуді және оларды тасымалдауды, геморроидальды қан кету және тікішектің шығып кетуі кезінде шұғыл көмек көрсетуді үйрену.

20 тақырып Аяқ-қолдың хирургиялық аурулары, зақымдануы мен туа біткен аурулары

Аяқ-қолдың ауруларымен және зақымдануларымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Туа біткен патология – сан сүйегі буынының туа біткен шығуы, туа біткен маймақтық. Әртүрлі сүйектердің сынуы, буындардың шығуы. Клиникасы.

Диагностикасы. Медициналық алғашқы көмек көрсету. Емдеу. Қолбасының іріңді-қабыну аурулары. Қолбасның күбіркелері мен флегмоналары.

21 тақырып Артериялар мен веналардың хирургиялық аурулары

Қантамыр ауруларымен сырқаттанатын науқастарды зерттеу әдістері. Облитерациялық эндартериит, облитерациялық атеросклероз, сирақтың терең веналарының варикозды ауруы, тромбофлебиті .

Практикалық сабақ: Аяқ-қол қантамырларының ауруларымен сырқаттанатын науқастарға тексеру жүргізу, шұғыл көмек көрсету, емдеу шараларын жүргізу алгоритмдерін талдау. Тақырыпқа байланысты есептерді шешу. Науқастарды тексеру және шұғыл көмек көрсету дағдыларын меңгеру.

3.2* Модульдік оқыту бағдарламасының құрылымы

Ескерту: Білім беру оқу бағдарламасын қараңыз.

4. Білім беру үрдісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар

Білім беру технологиясын таңдау пәннің мазмұндық ерекшелігіне байланысты және білім алушылардың мейірбикенің біліктілігіне сәйкес хирургиялық және жансақтау бөлімшелерінде науқастарға күтім жасау бойынша білімін, іскерлігін, дағдысын қалыптастыруға бағытталуы керек (МЖМБС және білім беру бағдарламасын қараңыз). Практикалық сабақтарды өткізгенде топты 8 адамнан аспайтын топшаларға бөлу қарастырылған. Практикалық дағдыларды жетілдіру үшін пән бойынша диплом алдындағы практика қарастырылған.

Бағдарлама оқытудың түріне, ұйымдастырылуына, мазмұны мен оқыту әдісіне дәйекті өзгертулер мен толықтырулар енгізуге құқық береді. Оқыту барысында қазіргі заманға сай оқу-әдістемелік әдебиеттерді, жаңа оқу және анықтама құралдарын, электронды оқулықтарды, мультимедиялық оқу бағдарламаларын қолдануды ұсынады.

5 Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау

Білімді бақылау түрлеріне: бастапқы, ағымды, аралық және қорытынды бақылау енеді. Оқу жұмыс бағдарламасын құрастырғанда құзыретті-бағдарлау практикалық жұмыстар және тестік тапсырмаларды құрастыру қарастырылады. Бақылау түрін таңдау құқығы қарастырылған. Қорытынды аттестация негізгі клиникалық пәндер бойынша кешенді түрде 2 кезең бойынша өткізіледі: теория және практика.

СОДЕРЖАНИЕ

1. Пояснительная записка 32
2. Планируемые результаты обучения дисциплины 32
3. Тематический план учебной программы по дисциплине 36
4. Требования к условиям организации и реализации образовательного процесса 51
5. Контроль планируемого результата обучения 51
6. Учебная литература и средства обучения 52

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан

Астана 2010

Автор:
1. Кенжин Ж.Г., преподаватель хирургии ГККП «Западно-Казахстанский медицинский колледж».

Эксперты:
1. Сатыбалдиев Т.Д. – главный хирург Областного управления здравоохранения Западно-Казахстанской области, доктор медицинских наук, профессор;
2. Мартынова И.П. – заведующая 3-им хирургическим отделением областной клинической больницы Западно-Казахстанской области.

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Республиканским центром инновацияонных технологий медицинского образования и науки и ГККП «Западно-Казахстанский медицинский колледж», г. Уральск.

2 ВВЕДЕНА впервые.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом образования 2010 г по специальности 0301000 – «Лечебное дело» квалификации 0301013 – «Фельдшер», 0301023 – «Акушер(ка)».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом Министерства здравоохранения Республики Казахстана от 5 августа 2010 г. № 604.

6 Әдебиеттер және оқу құралдары*

6.1 Негізгі әдебиеттер:

1. Общая хирургия: учебник + CD. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 768 с.
2. Сестринское дело в хирургии: учебное пособие. Стецюк В.Г. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 400 с.

6.2 Қосымша әдебиеттер:

1. Организация специализированного сестринского ухода. Широкова Н.В. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 144 с.
2. Хирургия для фельдшеров: практикум. Барыкина Н.В., Заянская В.Г. – 2003.
3. Хирургия. Рубан Э.Д. – 2006.
4. Хирургия. Морозова А.Д., Конова Т.А. – 2005.
5. Сестринское дело в хирургии: практикум. Барыкина Н.В., Чернова О.В. – 2005.

6.3 Оқу құралдары:

Хирургиялық аспаптар және құрал-жабдықтар, дәрі-дәрмектер, плакаттар, муляждар, компьютерлер, интерактивті тақта, проектор.

Ескерту: * – Жыл сайын әдебиеттер тізімін жаңартуға болады.

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ТЕХНИЧЕСКОЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ХИРУРГИЧЕСКИЕ БОЛЕЗНИ

Специальность: 0301000 – «ЛЕЧЕБНОЕ ДЕЛО»

Квалификация: 0301013 – «Фельдшер»

Объем часов – 66

Квалификация: 0301023 – «Акушер(ка)»

Объем часов – 100